

הרוגעניך

כסגולה לעשירות

לקראת שבועת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 211

פנינים לפרשת יתרו

בזמני, כש"ק אדמו"ר ה'נתיבות שלום' זי"ע, ששימש אז כראש הישיבה, ראה אותי פעם אחת בלי מצב־רוח, מיד פנה אלי ושאלני: "למה הפנים שלך אינן שמחות, כואב לך משהו?". ואם אמרתי לו בפשטות: "סתם אין לי מצב־רוח", הוא לא הסתפק בכך ואמר: "תעלה אלי לחדרי, אני רוצה לשוחח עמך"

הגאון רבי צבי כץ שליט"א, ראש ישיבת 'חזון נחום' - 'טל תורה', על ההצלחה בחינוך

'והודעת להם את הדרך ילכו בה' (שמות י"ח, כ')

האדם שבמצב שכזה קשה לו יותר להתקדם ולהתעלות. התחנכתי בישיבת סלונים, כשמו"ר היה כ"ק אדמו"ר ה'נתיבות שלום' מסלונים זי"ע. לא אשכח כיצד היה אומר לנו לפני בין הזמנים: "אל תחשבו שבבין הזמנים מותר להסיח דעת מהרבש"ע..." הוא לא היה אומר 'אל תסיחו דעת מלימוד התורה בבין הזמנים', כי אצלנו גם התורה - שהחשיבו אותה מאוד - עיקרה היא שעל־ידה נוכל להגיע לתכלית האמתית להיות דבוקים ברבש"ע, וזאת למרות שכידוע בחסידות סלונים שמו דגש ועיקר על לימוד התורה במסורת הישיבות.

מו"ר כ"ק אדמו"ר ה'נתיבות שלום' תמיד שאל אותנו כמה שאומרים אנו מדי יום "ותן בלבנו בינה להבין ולהשכיל", הרי היה מתאים יותר

ברשותכם אפתח במעשה רב שאירע עם רשכבה"ג, מרן ראש הישיבה, רבינו הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל.

נשלח פעם מרביץ תורה אחד למרן זצוק"ל, שהיה רגיל להתייעץ ולקבל הדרכותיו, לשאול על אחד שמציעים לו שתי משרות תורניות - האחת הינה בישיבה גדולה וחשובה עם בחורים מוכשרים שבה יוכל למסור שיעורים נפלאים, ומשרה שניה עם יותר חלשים שבה יוכל לעשות יותר שטייגן, והיות ויש לו כישרון להאהיב את התורה על תלמידים הוא יוכל להצליח לרוממם, והוא שואל במה לבחור.

הורה מרן שייך לעשות יותר שטייגן, ואז שתק כחצי דקה ואמר: "אתה תסביר לו מה זה שטייגן". וכשהביט בפליאתו הוסיף: "שטייגן זהו לעשות רצונו יתברך..." אבל זה היה המאפיין בדעת מרן זצוק"ל, שהיה אמת ובהיבט זאת גלויות.

אני חש שאצלנו בחוגי החסידים החינוך הינו קשה ומורכב יותר מאשר החינוך הליטאי - כי בעוד אצל הליטאים מסבירים לכל חניך בהמחשה ובהטעמה ש"אם תלמד יהיה לך את הכל ולא יחסר לך דבר", והוא אכן מתרכז רק בלימוד וזה מענג במידת האפשר וכך הוא צומח ומתעלה; בישיבות החסידיות אנו מחנכים גם שיהיה לכל בחור טעם בתפילה, שיתקרב לעבודת ה' וכו', ואם אינו מרגיש שהוא מצליח להתקדם בכל אחד מהשטחים הללו ואינו חש שבכך הוא מתקרב יותר לבוראו, ממילא הוא חש שאינו מסופק, וטבע

אמר לו הגאון רבי חיים מאיר ואזנר שליט"א כדברים האלה: "דע, שבמשך השנים שמעתי מאבי הרבה דברים נפלאים. אמנם איך פרעג נישט קיינמאל דעם טאטן איבער קיין שום זאך אלס כיבוד אב - מעולם לא שאלתיו על דבר שאמר 'מה המקור?', 'מי בעל הדברים?', 'ממי שמעת את זה?'"

הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א אב"ד סאנטוב - לייקווד על כיבוד אב ואם

"כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ" (שמות כ, י"א)

בספה"ק מובא, שלכאורה אנו רואים בעשרת הדברות דבר פלא, שכן בעשרת הדברות מצווים את האדם על דברים של 'בין אדם למקום', ולמה א"כ אמרו באמצע "כבד את אביך ואת אמך", שזה דבר השייך לכאורה ל'בין אדם לחברו'? ברם, ציווי זה דווקא נכתב שם כדי להורות לנו שהשווה כבודם לכבוד המקום, שצריכים לכבד את ההורים בדיוק כמו שמכבדים את הבורא יתברך שמו, וגם זה הוא דבר הנוגע ל'בין אדם למקום' כבשאר הדברות.

סיפר לי ידידי הרה"ג ר' רפאל געשטטנר שליט"א, בעמח"ס 'ומפז רב', שכ"ק אדמו"ר מרחמסטריווקא ארה"ב שליט"א, פעם בטרם חזרתו לארה"ב מארצנו הקדושה, כשהמונית כבר המתינה לו ואמו הרבנית ליוותה אותו, הרכין ראשו באמצע הרחוב - קבל עם ועדה - על מנת שאמו תניח ידיה על ראשו ותברכהו. קנאים מסוימים התפללו לראותו עושה כך, אך הוא לא התייחס אליהם, שאין דבר העומד בפני מצוות כיבוד אם.

שמעתי מידידי הרב החסיד מו"ה יהושע חיים קאסטן שליט"א, משמשו בקודש ויד ימינו של כ"ק מרן אדמו"ר מרחמסטריווקא ארה"ב שליט"א, שבשנת תשמ"ד אושפז הרבי שליט"א בבית החולים ועבר ניתוח בעש"ק, והיה מאוד חלש מזה. ביום הראשון אחרי השבת התקשרה אליו אמו מארץ ישראל לדרוש בשלומו, והרבי התאמץ בכל כוחו לדבר בקול ולעשות עצמו כאילו שהוא מרגיש טוב כדי שלא לצער את אמו, והדבר עלה לו בקושי רב, כי לאחר המאמצים האלה נחלש מאוד עד כדי התעלפות...

ואגב, אספר מה שבדידי הווה עובדא, שבימי בחרותי - בעת שלמדתי בבית מדרש גבוה דלייקווד - הגיע פעם אחת מו"ר הגה"צ רבי אליהו שמחה שוסטאל זצ"ל ראש ישיבת 'בית בנימין' סטעמפארד לשבות בשב"ק בעירנו לייקווד, והוא שהה בעבר השני של הנהר בלייקווד, ואז היה בימות החורף והנהר היה קפוא. ואז היה נהוג - עכ"פ עד אז - לעבור על הנהר הנגלד, והלכתי בליל ש"ק על הנהר הנגלד לעבור לצד השני, 'לקבל פני רבו'. באמצע הליכתי על גבי הנהר פתאום נשבר תחתיי הקרח ונפלתי לתוך הנהר - תוך החור הקטן - והיה ממש סכנת נפשות, עד שהצילני השי"ת מרדת שחת,

ובנסי נסים הוציאוני מן המים אל הקרח כל עוד נפשי בי, והיה נס גדול שהקרח לא נשבר גם מתחתיו של המציל את נפשי. והבהילוני לבית החולים, ועברתי ניתוח וכו', והחלטתי להתאפק ולא לספר להורי מהמאורע הזה כלל פן יגרום להם הדבר לפחד ולצער, ואני שמח שזכיתי לקיים - לפחות אז - מצוות כיבוד אב ואם כראוי!

שמעתי עובדא נפלאה מאת ידידנו המשפיע המפורסם הרה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א, משגיח רוחני בישיבת אלכסנדר, מהיושבים ראשונה בקרית מלך רב - קרית ויז'ניץ, וכך סיפר:

פעם אחת בחודש אלול היה נוכח בשיעור שמסר פוסק הדור הגאון האדיר בעל ה'שבט הלוי' צוק"ל. לקראת סיום השיעור אמר כך: "אנו עומדים עכשיו לפני הימים הנוראים, ובוודאי רוצה כל אחד ואחד לעשות הכנה ראויה ורצויה כדבעי, ולכן", אומר ה'שבט הלוי', "חושבני, שבנוסף לכל סדרי הלימוד שיש לכל אחד ואחד, היה מן הראוי שיקבעו גם סדר ללימוד ספרי מוסר. ומרגלא בפומיה דמרנא ה'חתם סופר' זי"ע, שביום שהוא אינו לומד מוסר הוא מרגיש ירידה למשך ארבעה שבועות..."

כל הנוכחים הביטו אחד על רעהו בתימהון, כי הלא ידוע לכל מה דמתאמרא בבי מדרשא, שהחת"ס העיד על עצמו שביום שאינו לומד מוסר הרי הוא מרגיש ירידה במשך "כל אותו היום", וכן כתוב בספר 'חוט המשולש' (תולדות חייו של החת"ס) ובעוד כמה מקומות, שבאותו יום היה מרגיש ירידה, ואילו ה'שבט הלוי' אומר

בשמו שהרגיש כן למשך "ארבעה שבועות" ... אך כמובן שאף אחד לא אמר שום דבר.

מספר רבי אהרן, שלאחר השיעור ניגש אל בנו הגדול של מרן ה'שבט הלוי', ה"ה הגאון הגדול רבי חיים מאיר הלוי ואזנר שליט"א (כעת גאב"ד 'זכרון מאיר'), ושאל אותו אם הוא יודע את המקור של "ארבעה שבועות", אך רבי חיים מאיר שליט"א אמר לו שאינו יודע. ואז ביקש ממנו רבי אהרן שיואיל בטובו לגשת אל אביו הגדול ולבקש ממנו להודיעו איה מקור דבריו. ועל זה אמר לו רבי חיים מאיר כדברים האלה: "דע, שבמשך השנים שמעתי מאבי הרבה דברים נפלאים, וגם דבר זה שעליו אנו דנים כבר שמעתי מפיו כמה פעמים. אמנם איך פרעג נישט קיינמאל דעם טאטן איבער קיין שום זאך אלס כיבוד אב - מעולם לא שאלתיו על דבר שאמר 'מה המקור?', 'מי בעל הדברים?', 'ממי שמעת את זה?' ...".

והמשיך רבי אהרן וסיפר, שלבסוף ניגש הוא בעצמו לשאול את מרן בעל ה"שבט הלוי" למקור דבריו, והוא השיב לו, ואחר כמה שנים מצא איזה מקור בספר אחד, ואז חזר ואמר לבעל ה'שבט הלוי' מה שמצא באותו ספר ... וכך המשיך רבי אהרן להאריך בפרטי המעשה.

הנה לא אמשיך את המעשה, רק ברצוני לעצור כאן ולהשתעשע בנקודה נפלאה זו שהזכיר בדבריו כבדרך אגב ולא הייתה נוגעת לעצם המעשה שסיפר מבעל ה'שבט הלוי' - כי דבר זה עשה עלי רושם גדול.

הבה ונתבוננה - יהודי שהוא בעצמו זקן ואדם גדול ומעיד על עצמו שמעולם לא שאל את אביו שום דבר על מה ששמע ממנו! אף פעם לא שאל אותו "מה המקור?" וכו', ואפילו בכגון דא, שדברים ידועים הם ממרן החת"ס - שלא כמו שאמר אביו - והרי זה בבחינה של "תורה היא וללמוד אני צריך" - מ"מ לא רצה לשאול את אביו את מקור הדברים! וגם כשביקשו ממנו לגשת אליו הוא עדיין לא רצה ... הנה, בשנת תשס"ח התקיימה שבת התוועדות לחסידי ויז'ניץ בארה"ב וקנדה, בראשות האורח הנעלה מארץ ישראל, ה"ה בנו הגדול של מרן הגה"ק בעל ה'ישועות משה' זי"ע (כהיום כ"ק מרן אדמו"ר מוויז'ניץ שליט"א - על ישראל הדרתו בקרית ויז'ניץ בני ברק), ופסגת ההתוועדות הייתה הסעודה דצפרא דשבתא, שסעדו כולם ביחד עם האורח הגדול שליט"א, ואני זכיתי להיות אז 'נואם הכבוד', וכך אמרתי בתוך הדברים:

ידוע מה שאומרים העולם "ברא כרעיה דאבוה", ובאמת מקורו קדום כבר בדברי חז"ל (עירובין ע:): וכונת הדברים היא, שבן הרי הוא ברכיו של אביו. אלא שבאמת יש לברר ענין זה, מה עניין 'ברך' לכאן, למה המשילוהו דווקא ל'ברך', האם לא היה מן הראוי יותר להמשיך את הבן ל'ראשו' של אביו או שהבן הוא יד ימינו של אביו? ברם, פשרו של דבר כך הוא: שהנה ה'ברך' על-ידה מגביה האדם את עצמו ועל-ידה הוא כורע - "כורע על ברכיו" (ראה מלכים א' ח, נד), על-ידה הוא מתעלה ועל-ידה הוא גם נופל. זוהי הכוונה במאמר חז"ל "ברא כרעיה דאבוה", שהבן הוא ה'ברך' של אביו, בכוחו של

הבן להגביה ולהעלות את כבודו של אביו, וחלילה הוא גם יכול להשפיל אותו. ועל זה אמרתי, שעל האורח הגדול - ה"ה בנו הגדול של הרבי - יכולים לומר בצדק "ברא כרעיה דאבוה", כי הוא מרים את קרנו של אביו וכבוד בית ויז'ניץ...

האמת היא, שאין לי קשר אישי עם הגאון רבי חיים מאיר ואזנר שליט"א, רק פגשתי אותו כמה פעמים בשמחות של חתנו, ה"ה ידידי מנעורי ש"ב כ"ק מרן האדמו"ר מקאסוב שליט"א, וכן ראיתי אותו כמה פעמים בהיותי אצל אביו מרן בעל ה'שבט הלוי' וצוק"ל - אך כמדומני שעובדא נפלאה הנ"ל דיו לומר עליו "ברא כרעיה דאבוה", כי בהנהגה נעלה כזה הרי הוא מרומם את כבודו של אביו...

באמצע דיבר ה'אמרי חיים' שיחה אחת עם ה'בית ישראל' מאחוריו של ה'ברכת אברהם'

אחד מהדברים של כיבוד אב הוא שלא יעמוד במקומו (שו"ע יו"ד סי' ר"מ ס"ב). ומבארים, שחוץ ממשמעותו הפשוטה שלא יעמוד במקומו משום כבוד אביו, אזי משמעותו שגם כשאביו מדבר עם מישהו שלא ישמע מה שהוא מדבר, וכל שכן שלא יתערב ולא יאמר מה שנראה לו לדעתו.

שמעתי מאת הרה"צ רבי אלי' ראטה זצ"ל, משב"ק של הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע (שזכיתי להסתופף בצלו ולקבל ממנו הרבה דברים), שפעם ישבו שלושה אדמו"רים גדולים ודיברו יחד - ה"ה הרה"ק ה'אמרי חיים' מוויז'ניץ זי"ע, הרה"ק ה'בית ישראל' מגור זי"ע, והרה"ק ה'ברכת אברהם' מסלונים זי"ע, והם ישבו כך - שה'אמרי חיים' ישב מצד אחד, ה'בית ישראל' מצד שני, ובאמצע ישב ה'ברכת אברהם'. כל הזמן דיברו ה'אמרי חיים' וה'בית ישראל' זה עם זה בפניו של ה'ברכת אברהם', ומפעם לפעם פנו אל ה'ברכת אברהם' שישב במרכז ושאלו: "סלונאימער רבי, מה דעתכם?", והוא היה משיב.

באמצע דיבר ה'אמרי חיים' שיחה אחת עם ה'בית ישראל' מאחוריו של ה'ברכת אברהם', בשונה מהפעמים הקודמות שדיברו יחד בפניו. לאחר שגמרו שאל ה'בית ישראל' להרה"ק מסלונים מה דעתו בנידון, והשיב ה'ברכת אברהם': "סליחה, באיזה נידון?". ושאל ה'בית ישראל': "האם אתם לא שומעים?", והשיב ה'ברכת אברהם': "לא שמעתי כלום!". והסתכלו עליו בעיניים תמהות, ושאלו בפליאה: "הלא המשכנו לדבר כמו שדיברנו עד עכשיו?!", ואז השיב להם ה'ברכת אברהם' דברים נוראים, וכך אמר:

"בעודני נער הקשבתני פעם לתוכן שיחתם של אבי ואמי, וכאשר אבי הבחין בכך קרא אותי אליו ואמר לי שהוא רוצה ללמד אותי יסוד חשוב בחיים: 'כשאדם מדבר עם אחר - ולא אליך - אזי אל תקשיב כלל למה שהם מדברים, ועל אחת כמה וכמה כשההורים מדברים ביחד שלא תיגש להקשיב מה שהם מדברים'. ומאז, כששני אנשים מדברים ביניהם מה שלא נוגע אלי אני פשוט לא שומע! ולכן כשדיברתם כל הזמן בפניי הבנתי שגם אני שייך בזה, והקשבתני

סיפר לי ר' אלימלך חשין זצ"ל, מלמד דרדקי ותיק, מחשובי המלמדים בתלמוד תורה 'עץ חיים' שבירושלים עיר הקודש זה למעלה משישים שנה, שבאחד המחזורים היה בכיתתו ילד מופרע קצת שלא עשה חיל בלימודיו, הוא הפריע הרבה בכיתה והתנהגותו לא הלמה את הליכות החיידר החשוב

הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א על כוחה של תפילה

"כִּפְדֵּ אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ לְמַעַן יֵאָרְכוּ יְמֵיךָ" (שמות כ, י"ב)

עיקר תפקיד ההורים לשפוך לב כמים בשביל הצלחת הילדים. וכן ראינו בדורות שלפנינו, אצל הורינו, זקנינו וזקנותינו, שתמיד הייתה תפילתם שגורה בפיהם על הילדים והצאצאים שיילכו בדרך ישרה ויתעלו בתורה וביראת שמים, במידות טובות ובדרך ארץ כידוע.

סיפר לי הרב הגאון הנודע ר' אלימלך חשין זצ"ל, מלמד דרדקי ותיק, מחשובי המלמדים בתלמוד תורה 'עץ חיים' שבירושלים עיר הקודש זה למעלה משישים שנה (אחיו של בעל 'המסורת' זצ"ל), שבאחד המחזורים היה בכיתתו ילד מופרע קצת שלא עשה חיל בלימודיו, הוא הפריע הרבה בכיתה והתנהגותו לא הלמה את הליכות החיידר החשוב.

מה עושה מלמד במקרה כזה? הוא החליט להזמין את האב לשיחה נוקבת ולנסות לטכס עצה יחדיו. קבע לו אפוא המלמד זמן והאב הגיע לתלמוד תורה בשעה המיועדת. משרק ראה המלמד הפיקח את האבא, מיד הבין את כל האפשר לפניו... האב כבר ידע מהבעיות והקשיים שמחולל הבן יקר שלו, אבל טען שאין לו שום שליטה על הילד, וגם הוא אינו רואה שום הצלחה בחינוכו ואינו יודע כיצד ניתן להחזירו לדרך הישרה, "ולכן", סיכם, "אינני יכול לעשות ולא כלום!". ניסה המלמד להציע לאב להצמיד לילד מורה פרטי, שיעזור בחינוכו ובקידומו בלימודים. הוא הסביר שלפעמים הצמדת חונך הקרוב לנפש הילד ולחיו ומתחבר עמו באהבה ובקירוב לב ונפש, מועילה מאוד לא רק להצלחתו בלימודים אלא גם לכללות חינוכו ולעיצוב נפש הילד ומידותיו לטוב. אבל האב דחה את ההצעה בטענה שאן לו שום אפשרות לממן עוד מורה פרטי או חונך: "בקושי מחזיק אני את משפחתי מעבודות ניקיון בית המדרש ושאר מקומות מזדמנים, ואין באפשרותי בשום אופן לעמוד בנטל של הוצאות נוספות. ואם כן", חזר שוב על טענתו, "מה יכול אני לעשות? אינני יכול לעשות ולא כלום!". אמר לו המלמד: "טעות גדולה היא בידך! יכול גם יכול אתה לעשות הרבה מאוד - יכול אתה להתפלל! הנה הבן שלך נמצא בבעיה רצינית, חיינו מתפתחים לאפיקים בלתי רצויים בלשון המעטה...

יכול אתה להרבות בתפילות עבורו ולשפוך דמעות כמים!".
האב כשומעו ניצת בו זיק שלהבת קודש וימלא לבו תפילה. הוא לא הסתפק בתפילות ובבכיות הרבות שלו ושל אשתו, אלא חיפש עצות נוספות להרבות בתפילות עבור בנו. הוא היה גר באחת השכונות העתיקות הקרובות ל'שערי חסד', והיו דרים שם בשכונתו כמה תלמידי חכמים חשובים, גם באותה חצר וגם בשכונת שערי חסד הסמוכה. הוא פנה אליהם ושח להם את צרת בנו, ואמר להם: "אינני מבקש מכם תרומה כספית כלל, רק תרומת 'זמן' - הקדישו נא זמן מועט ביום, כמה דקות, והתפללו נא עבור בני". כך ניגש לכמה וכמה תלמידי חכמים בבקשה זו.

הם נענו לבקשתו בחפץ לב ובכובד ראש באשר ראו את הילד והכירו הליכותיו (בהיותו בן 'המנקה' של בית הכנסת), וכמאמר החכם מכל אדם בספר החכמה (משלי כ, יא): "גם במעלליו יתנכר נער, אם זך ואם ישר פעלו", ואכן הם ניגשו להתפלל עבור הילד. גם כמה תלמידי חכמים שכנים לקחוהו ללמוד עמו מעט בבית הכנסת, זה עשרים דקות וזה רבע שעה, ופקחו עיניהם על חינוכו, חיזקוהו ועודדוהו. גם נוצר קשר עם המלמד, הרב ר' אלימלך הנ"ל, שכששמע שלומד הילד עם אלו התלמידי חכמים שמח מאוד, כי הכירם לאנשי צורה והוא כיוון אותם כיצד ומה לדבר על לב הילד.
לא עברה תקופה ארוכה מאז שהתחילו התפילות והנס התרחש לפליאת לב כל רואיו, הוריו ומוריו - לב הנער התהפך לטובה מקצה אל קצה.

מהיום הזה גדל הילד ונעשה גדול מאוד בתורה. הוא משמש כאחד מגדולי מרביצי התורה שבארץ הקודש.

לא יאמן מה תפילה יכולה לעשות! להפוך ילד מקצה לקצה! ר' אלימלך זצ"ל הדגיש לי בביור, שלדעתו בזכות התפילות הנלהבות של האבא והאמא נתנו בלבם משמים את העצה לבקש מאותם תלמידי חכמים חשובים שיתפללו עבור הילד וילמדו עמו, והם פעלו הישועה עבורו.

למדנו מטיב מעשה זה, שלעולם לא יאמרו האב או האם מה יכולים אנו לעשות, אין באפשרותנו לעשות כלום... יכול אתה גם יכול! להתפלל ולהתפלל ולהתפלל! וכן גם לבקש עזר מאנשים אחרים שכן יכולים.

עוד סיפר לי הרב הגאון ר' אלימלך זצ"ל, על אשתו הרבנית הנודעת מרת גאלדע חשין ע"ה, שהייתה ידועה כאשה צדקנית ביותר והקפידה ביותר בביתה על הצניעות ועל החינוך הטהור כדרכם של בני ירושלים של מעלה, ולא הסכימה לזוז כקוצו של יו"ד ממנהג אבות ואמהות בני קרתא דשופריא. כל צאצאיה כולם בנים ובנות, נכדים ונכדות, כולם מתחנכים בדרך החינוך הטהור של ירושלים של מעלה. היא הניחה אחריה דור ישרים נפלא.

בהיות בעלה מלמד דרדקי, מחשובי ותיקי המלמדים, הייתה נוהגת לבקש ממנו את שמוותיהם של הילדים המתקשים בלימודם אצלו בכיתה ואת שמוות אמותיהם, והייתה מתפללת עבורם. לאחר כמה ימי תפילה פנתה אליו בשאלה: "נו, איך המצב כעת עם יעקב בן אסתר, יש איזה שיפור?", והוא אומר: "לא מספיק"... אמרה היא: "אם כן, אתפלל עוד יותר. ומה עם יעקב משה בן רבקה", - "ב"ה יש שיפור ניכר"... "אם כן", אמרה, "אמשיך להתפלל שיעלה ויתעלה עוד יותר"... וכך הייתה עוקבת ומתפללת בלב חם על ילדי הטיפוחים של בעלה הגדול.

ולא בכדי אמרו עליה פיקחי ירושלים, שהיא היא הרבי של אנשי ירושלים...

באחד מסניפי 'קופת חולים' שבמרכז ירושלים עיר הקודש הייתה אחות ששימשה בתפקידה שנים רבות. היא הייתה חופשית גמורה, ורחוקה לגמרי מכל דבר שריח של דת מריח ממנו.

כך היא חיה שנים רבות, עד שלפתע ביום בהיר אחד עשתה פתאום את הצעד הנכון והחשוב ביותר בחיים, כשהיא חזרה בתשובה שלמה וביצעה מהפכה גדולה בכל אורחות חייה!

הכל התפלאו על התפנית שחלה בהשקפת עולמה. המה ראו כן תמהו, כיצד אירע הדבר הגדול הזה, ומה הביא אותה לכך?

יום אחד, כשישבה עם חברותיה הקרובות בקופת חולים, עלה הנושא המרתק והמסקרן בשיחתן. האחות נענתה להפצרותיהן וגילתה בפניהן את סוד הדבר:

"זה מתחיל בכך שבתי השנייה חזרה בתשובה לפני שנים מספר",

פתחה האחות בסיפוריה, "וכאשר ראיתי ועקבתי מקרוב איך היא נהפכה לאדם אחר לגמרי, התרגשתי מאוד! היא כולה אומרת הוד והדר, לבושה בצניעות נאה כראוי לבת מלך! כל התנהגותה בטוב ובנעימים, בזהירות ובשמירה ראויה על קלה כחמורה. האושר המציף את חייה לא יסולא בפז! בראותי את האור המיוחד המאיר את פניה ואת השכינה השרויה עליה, לא יכולתי להישאר אדישה מן הצד! הלכתי אף אני וביתי בעקבותיה..."

"אבל כיצד קרה המפנה הגדול בחיי בתך?", שאלו תמהו החברות. "לא נראה שבבית לא דתי כשלך היא קיבלה איזה סממן של חינוך דתי... וכיצד אפוא החלה היא בתהליך התשובה?"

"זה כבר סיפור אחר לגמרי", ענתה האם כממתיקת סוד, "ואם לומר את האמת, בתוך תוכי תמיד ידעתי שאחד הילדים שלי בסופו של דבר יחזור בתשובה!",

"ככה? כיצד? איך?", הסקרנות רק הלכה וגברה.

"אכן כן! לפני שנים רבות", פתחה האם בשנית, והפעם בסיפורה של הבת, "הייתה כאן אשה מבוגרת אחת שהגיעה כסדר מדי שבוע לבדיקה שגרתית כאן, בקופת החולים, ובעודה יושבת נינוחה וממתינה בתור החזיקה בידה סידור תפילה קטן. כל הזמן היא התפללה בו באדיקות ובהתלהבות כששמחה מיוחדת נסוכה על פניה בעת תפילתה.

"המראה הזה ריגש אותי במיוחד והרעיד את מיתרי לבי בכל פעם מחדש. באחת ההזדמנויות כששוחחתי עם אותה אשה צדיקה, שאלתי אותה לפרש תפילותיה הרבות בסידורה הקטן, והיא בסבלנות ובאהבה רבה ישבה והסבירה לי עד כמה שיכלה על מהותו של הסידור ועל תפילותיו. 'שלוש פעמים ביום מתפללים אנו: תפילת שחרית, מנחה וערבית', הסבירה במתק לשונה, 'ובשבת קודש יש תוספות ושינויים בתפילות לפי עניינה של השבת; כמו כן בחגים יש תפילות המתאימות לכל חג, וכן לראש השנה וליום כיפור וכיוצא בזה'. היא ענתה לכל שאלותי בפרוטרוט, וכך ערכה לי היכרות ראשונית קצרה עם אחד הספרים המיוחדים וההיסטוריים ביותר של האם היהודי: הסידור!

"השיחה הזו נגעה ללבי, מאז התקשרתי ונמשכתי מאוד אל הסידור הקדוש, המכיל בתוכו נהרות נהרות של תפילות חמות של אבות ואמהות מכל הדורות, לכל עת ולכל מצב! נפשי כמהה וצמאה גם כן לכמה מילים של תפילה... הלוא גם אני יהודייה! ונשמתי כמהה ובערה להתקשר עם בוראה!

"יום אחד ניגשתי אל אותה אשה צדקת וביקשתי ממנה עזרה קטנה בצורת התחברותי עם הסידור - גם אני רוצה להתפלל! אמרתי, אבל בהיותי לא דתית אבקש רק דף אחד בלבד מתוך הסידור, אסתפק לבינתיים בזאת... איני רוצה ללכת רחוק מדי... אלא במטותא, שלפי נא לי איזה דף אחד המתאים בעבורי לתפילה מתוך הסידור!

"נענתה האשה לבקשתי בחפץ לב, היא בחרה לי דף אחד מתוך סידורה, ניגשה אל מכונת הצילום שבמשרד וצילמה היטב את אותו דף כדי שאוכל להתפלל בו יום יום כאוות נפשי ונשמתי. מאז התחלתי להקדיש שעה קלה מדי יום להתייחדות עם יוצרי וקוני,

שמעתי מהמשגיח הגר"ש וולבה, כי באחת השנים סבל מקשיים בישיבה. חובות כבדים השתרגו על צווארו וגם הבחורים לא כל כך הקשיבו לו, עד שהיה ברצונו להתפטר מניהול הישיבה. אך קודם להחלטה גורלית כזו נכנס להיוועץ בשני גדולי הדור: מרנן ה'חזון איש' והגרי"ז מבריסק

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א על העצות של גדולי ישראל

"כָּל הַדָּבָר הַגָּדֹל יָבִיאוּ אֵלָיָהּ" (שמות י"ה, כ"ב)

עשיר גדול מגדולי מחזיקי התורה בדורנו נכנס יחד עמי למו"ר מרן הגרי"ש אלישיב. בהיכנסו לקודש פנימה החל למרר בכי ואמר: "סכומים גבוהים ביותר הוזלתי מכיסי למען התורה ולומדיה. עם אברכים רבים ערכתי הסכמי יששכר וזבולון ואף עוררתי רבים מידידי להירתם ולסייע ללומדי התורה. בעבר, כל עסקה שעברה תחת ידי ראתה ברכה מרובה, אך לאחרונה בכל מה שאני נוגע אני מפסיד. השקעות ענק ירדו לטמיון ונחלתי הפסדים גבוהים".

ניחמו מרן ואמר לו: "האם אתה בריא, האם אשתך בריאה, ילדיך גם הם בריאים ושלמים. הרי זה שווה הון עתק.

"תאר לעצמך כמה כסף היית מסכים להוציא אם חלילה עין אחת שלך לא הייתה רואה, וכמה היית משלם בשביל שאשתך תשמע. וברוך ה' אצלך, ואף אצל בני משפחתך, הכל עובד למישרין. הרי זהו סכום עתק שמורעף עליך משמים. הצדקות שאתה נותן ומקיים 'עשר בשביל שתתעשר' (תענית ט.) אינן לטמיון. אתה מקבל כנגד זה עושר רב ועצום. הקב"ה משלם מזונות גם בדרך זו".

ממילא, השבתי לשואל, דרכים רבות לקב"ה לדאוג שיהיו מזונותיו מצויין לו בכבוד. ולדוגמה, אף דרך זו היא השפעה של כסף רב ממרומים. ועוד אמרתי לו, כי "כל הזהיר בברכת המזון" משמעו לדקדק לא רק בכונתה אלא בכל הלכות הברכה.

לדוגמה ישנה הלכה שהיא מהמצוות שאדם דש בעקביו: האוכל פת הבאה בכיסנין בשיעור קביעות סעודה חייב לברך ברכת המזון (שולחן ערוך או"ח קסח, ו).

שמעתי ממרן הגרי"ש אלישיב כי כבר בשיעור 150 גרם נכנסים לספק ברכת המזון. ובשיעור 230 גרם לכו"ע חייבים לברך (שיעורי מרן הגרי"ש אלישיב - ברכות תנ"ז). ולעתים אף מצטרף לשיעור הסלט ושאר הדברים שמצורפים לסעודה.

ישנם שלא רוצים ליטול ידיים ואוכלים רק עוגות ומאפים, אך צריך לתת את הדעת שאם רעבים ואוכלים כדי שיעור שביעה נכנסים לספק ברכת המזון. מסתבר שההבטחה לפרנסה ברווח באה על דקדוק וזהירות בהלכה זו ודומיה בהלכות הרבות שבברכת המזון.

מי שילמד הלכות אלו על בורין וידקדק בהן כראוי, ממילא כשיברך בהידור ובכוונה יפתחו לו בזה שערי שפע וברכה, שיעורפו על ראשו ממרומים.

הקשיים של הגר"ש וולבה זצ"ל

שמעתי מהמשגיח הגר"ש וולבה זצ"ל, כי באחת השנים סבל מקשיים בישיבה, ברוחניות ובגשמיות. חובות כבדים מהניהול הכלכלי השתרגו על צווארו וגם הבחורים לא כל כך הקשיבו לו, עד שהיה ברצונו להתפטר מניהול הישיבה. אך קודם להחלטה גורלית כזו נכנס להיוועץ בשני גדולי הדור: מרנן ה'חזון איש' והגרי"ז מבריסק זצוק"ל.

נענה הגרי"ז ואמר לו: "ואם קשה, אז מה", וכי הקושי זו סיבה לעזוב את הדבר.

החזו"א ענה מעין אותה תשובה, אך בלשון אחרת: "כשקשה קופצים לים, עד שהמים מגיעים לאף ואז הים נבקע לשניים. ממשיכים עם הקושי עוד ועוד, עד שמרגישים שאין ברירה וזועקים כנחשון בן עמינדב 'הושיעה ה', כי באו מים עד נפש' (סוטה לו). ואז יבקע הים ותראה את הרווחה".

כשעמדו בני ישראל על שפת הים, כל האנשים שמעו שצריך להיכנס לים. אף אחד לא רצה להיות הראשון שנכנס. כל אחד כיבד את רעהו להיכנס לים הסוער.

נחשון בן עמינדב נטל על עצמו את המשימה לעשות את רצון ה' ונכנס למים השוצפים. ולמרות שהם לא נבקעו מיד עבורו המשיך

פעם הגעתי לביתו של מרן הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל כדי לשוחח עמו בדבר הלכה. לפתע, באמצע השיחה, הביט ר' שלמה זלמן בשעונו ואמר: "הגיע זמן תפילה". אחד מבני הבית התפלא על כך, כי עד לתחילת התפילה בבית הכנסת הגר"א בשערי חסד היה עוד כרבע שעה, והדרך מביתו של הגרש"ז עד לבית הכנסת לא אורכת יותר משתי דקות...

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על חכמתם של תלמידי חכמים

"וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְלַכֶּת כֹּהֲנִים" (שמות י"ט, ו')

לחשוד, שבאשר לעבירת השוחד יטען לשופט שלא הייתה לו כוונה לתת שוחד לשוטר, אלא כיוון שהיה בדרך בערב שבת מחייבת אותו ההלכה למסור כיסו לנכרי...

היהודי קלט את הרמז וטען כך בפני השופט. למשמע הטענה הזו זימן בין המשפט את רב העיר ורשה לשאלו האם הדבר נכון שכך צריך לעשות כל יהודי שהחשיכה לו הדרך בערב שבת.

המרא דאתרא דוורשה אישר את הדברים, ואף הציג את המשנה לפני השופט, שאכן התרשם לטובה, וזיכה את היהודי על אתר מעבירת השוחד. כיוון שזוכה מעבירה זו זיכה אותו השופט גם מעבירת הסחר שעשה עם הגוי מאחר שהשתכנע שהיהודי לא נהג במרמה.

סיפור זה ממחיש בפנינו את חשיבות לימוד התורה, שהרי גם אם הקב"ה כבר הכין את הרפואה למכתו של היהודי, אם לא היה החשוד מכיר את המשנה במסכת שבת לא היה קולט את הרמז שבדברי התובע הכללי, וממילא לא היה יוצא זכאי במשפטו.

פעם התבטא הגר"ח קרייזווירט זצוק"ל ואמר: "דעו לכם, שכשאני אומר 'אין ירושלים זאגט מען ('בירושלים אומרים') כוונתי למרן הגר"ש אלישיב".

וכשאחד השומעים שאל, הרי יש שם גם תלמידי חכמים אחרים, השיב הגר"ח: "את הרב אלישיב מעולם לא תפסתי שאינו יודע דבר לא בבבלי ולא בירושלמי, אבל תלמידי חכמים אחרים - אמנם

זכורני מעשה מופלא, שבבית סבתי ז"ל היו חוזרים עליו מדי פעם כדי להדגיש את חשיבות ידיעת התורה. מתוך המעשה שיסופר כאן נוכל לדעת שגם אם הקב"ה רוצה להציל את האדם, צריך הוא, האדם, להיות בקי בדברי התורה. אחרת, כל ההשתדלויות לא תעזורנה.

זה קרה בפולין שלפני מלחמות העולם, כאשר השלטונות אסרו על היהודים לסחור עם הגויים בתואנה שהיהודים מרמים את הכפריים הגויים. ויהי היום וערב שבת היה, עבר יהודי אחד, צדיק וישר, על החוק - קנה סחורה מכפרי גוי, העמידה על עגלתו ונסע עמה העירה. בנסעו עם הסחורה מהכפר לעיר תפסוהו אנשי החוק, ולאחר חקירה גילו שעשה מסחר עם גוי. מיודענו החליט לנקוט בדרך שבה הלכו אבותינו בגולה, וניסה לשחד את השוטר. הוא מוציא סך נכבד ומגישו לאיש המדים.

השוטר היה, במקרה, איש ישר-דרך, וכשראה את הכסף המושט לו בהיחבא גבר כעסו עוד יותר, והחליט לעצור את היהודי בעד שתי העבירות גם יחד - על סחר עם גוי ועל ניסיון שוחד. בעוד שבגין העבירה הראשונה היה צפוי לו עונש קל יחסית, הרי שבעד מעשה השוחד המתינו לו שנים רבות בבית הסוהר.

והנה, בפולין של הימים ההם, כמו גם בכל מדינות אירופה, היה מקובל שכאשר ביקשו השלטונות למצוא חן בעיני עמים אחרים, מינו למשרות בכירות אנשים מאותן אומות. באותה תקופה ביקשה הממשלה בפולין למצוא חן בעיני היהודים, וכך נבחר לא אחר מאשר נכדו של בעל ה'תבואות שור' למשרת התובע הכללי.

כאשר הגיע זמן המשפט ישב הרב על כס התובע. והנה, רצה הקב"ה ליזכות את היהודי שלנו מכל אשמה, למרות שעל פניו היה נראה ברור שאין כל אפשרות לשחררו. מה עשה הקב"ה? "יבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום". לפתע עלתה בלבו של התובע עצה מחוכמת, ובעת הקראת החשדות החמורים רמז ליהודי מה עליו לטעון לזכותו, וזאת באמצעות משנה מפורשת במסכת שבת...

בעת שהקריא את החשדות זמזם הרב שור בפיו את המשנה (שבת כד, א) "מי שהחשיך בדרך נותן כיסו לנכרי". בכך התכוון לרמוז

הייתי לאחרונה אצל יהודי אחד, זקן בן 107 שנישן שליט"א - לא האמנתי למה שראיתי! הלה בריא לגמרי, הולך על רגליו בלי שום משענת, אפילו ברילן (משקפיים) לעיניו אין לו. שאלתי אותו בהתפעלות מרובה: ר' איד, במה זכית לאריכות ימים כזו?

שיחה מרתקת שנאמרה ע"י הרה"ג ר' מאיר מיכאל גרינוואלד שליט"א

"בְּכֹל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֶזְכֵּיר אֶת שְׁמֵי אֲבוֹא אֵלַיָּהּ וּבְרַכְתִּיהָ" (שמות כ, כ')

מוריי ורבותיי! הייתי לאחרונה אצל יהודי אחד, זקן בן 107 שנים שליט"א - לא האמנתי למה שראיתי! הלה בריא לגמרי, הולך על רגליו בלי שום משענת, אפילו ברילן (משקפיים) לעיניו אין לו. שאלתי אותו בהתפעלות מרובה: ר' איד, במה זכית לאריכות ימים כזו? וענה לי: "לדעתי, סיבת הדבר היא, כי מיום עומדי על דעתי הייתי זהיר מאוד לברך כל ברכה וברכה בכוונה הראויה - דהיינו שלא לברך שום ברכה בהליכה כי אם במקום אחד, או בישיבה או בעמידה.

"כמו כן הייתי תמיד נזהר לברך מתוך הסידור, כי המברך בעל-פה הרי מחשבתינו משוטטות בדברים אחרים, מה שאין כן המברך מתוך הסידור הרי בקל יוכל לכוון למה שאומר. ואפילו ברכת 'אשר יצר' וכדומה, ברכות שאמברכים אותן כמה פעמים במשך היום, עם כל זאת הקפדתי לאומרן מתוך הסידור.

"והשלישית - כשבירכתי ברכה לא הוצרכתי לומר 'תפילת הדרך'". שאלתי אותו: ילמדנו רבנו, מה כוונתם שלא הוצרכתם לומר 'תפילת הדרך'? וענה ואמר: "לדאבוננו, אנשים מזלזלים בברכות ואומרים במרוצה מאוד כמי שנוסע בדרך, שאז צריכים לומר 'תפילת הדרך'... הייתי נזהר לומר מילה במילה, כדאיתא בשו"ע בהלכות תפילה, שהמתפלל יאמר כל מילה ומילה לאט לאט כמונה מעות, ולדעתי באותה זכות זכית לאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות הגוף והנפש".

והוסיף הנ"ל ואמר לי: "הנה, בוא וצייר לעצמך, שאומרים לך כי גדול הדור עומד להגיע לביתך לעשות 'ביקור' - למשל, ה'חפץ חיים' צוק"ל יגיע לביתך. כמובן שקודם לזה עושים כל ההכנות, ניקיון הבית, ומסדרים הכל שיהיה על הצד היותר טוב, ועומדים מוכן ומזומן לקבל פני אותו צדיק וגדול הדור וכו'.

"הגיע הזמן וה'חפץ חיים' נכנס לביתך, ער זעצט זיך אראפ (הוא מתיישב) ומתחיל לדבר אתך - בעל הבית. והנה, תוך כמה דקות הפלאפון שלך מתחיל לצלצל... היעלה על הדעת שבעל הבית יענה לפלאפון בעת שעומד לפני גדול הדור? ודאי שלא!

"בתורה הקדושה כתוב בסוף פרשת יתרו: 'בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך' - דהיינו כאשר מתפללים ומזכירים שמו של השי"ת, הרי הקדוש ברוך הוא שהוא מלך מלכי המלכים

כבודו ובעצמו בא אליך. וכי שייך בכלל שיהא ספק ספיקא לענות לפלאפון באמצע התפילה בעת שהקב"ה עומד אצלך? "ומה עוד, שכאשר מלוּבש בטלית ותפילין - הלוא בתפילין כתוב פרשת שמע, דהיינו שמקבל על עצמו שמאמין בהשי"ת שהוא אחד ואין בלתו, אם כן איזה פנים יש למי שמדבר בפלאפון עם התפילין שלו, הלוא החוצפה היא נורא נורא לפני מלכו של עולם, וכי זה נקרא מאמין בהשי"ת?"

"כל אחד יצייר לעצמו שאדמו"ר או רבו מגיע לביתו, האם היה עונה לפלאפון בשעה שהאדמו"ר שלו היה מדבר אליו? הרי הגבאים היו טורפים אותו בפניו! על אחת כמה וכמה כאשר עומד בבית המדרש, בפלטרין של מלך, לפני הקב"ה, האם לא מגיע לקב"ה את הכבוד שנותנים לבשר ודם?"...

עד כאן תוכן השיחה ששמעתי מאותו זקן (אותו זקן הוסיף ואמר לי, בתנאי כפול, שאוסר עלי לפרסם שמו כי אינו רוצה שיבואו לבקר. אמנם התיר לי לפרסם הדבר).

ויזכו לראות בנים

מעשה נפלא אירע אצל יהודי אחד אשר המתין שנים רבות להיפקד בזרע של קיימא. בצר לו נכנס לגאון המפורסם מורנו הרב ר' חיים קנייבסקי שליט"א, ונפשו בשאלתו להיפקד בדבר ישועה ורחמים. ענה הגאון רבי חיים שליט"א: "עס איז דא א מצוה נישט צו רעדן ביים לייגען. אבער אזוי ווי ליידער איז עס נפרץ געווארן ביי מענטשן, איז

הלה הוסיף, שהדבר היה קשה לו מאוד, כי היה רגיל לשבת בקביעות בקופקע אחת מדי שבת בשבתו, ועכשיו הסתכלו עליו - אה! ביזט מיר געווארן א פרומער (-נהיית דתי...)

ז"ע היה דרכו להתפלל השכם בבוקר, והיה אומר כי רוצה להתפלל מוקדם כי אז האוויר עדין לא נתגשם מדיבורי האנשים שברחוב, שאז כבר נפגם האוויר. וכן משאר צדיקים ידוע שהקפידו מאוד שלא לדבר 'קודם התפילה', כי זה מאוד מסייע לכוון בתפילה. "על אחת כמה וכמה שאין לדבר בשעת התפילה גופא", ולא עלתה על דעת הצדיקים הללו בכלל להזהיר את העם על זה, כי זה מילתא דפשיטא שאסור לדבר אז, וכל עניינם היה רק להוסיף קדושה על קדושה אפילו קודם התפילה.

"והגם שזה ניסיון גדול", כי בשעת התפילה הוא הזמן שכל אחד פוגש את חברו ורוצה לשוחח עמו, על כן היא הנותנת - כיוון שהניסיון הוא גדול כל כך על כן התיקון בזה הוא גם כן גדול מאוד. והראיה, כי בספרים הקדושים רואים שזה תיקון גדול לימי השובבי"ם - והלוא על עבירות כאלו צריכים להתענות ולסגף הגוף בהרבה, והיאך יקבל תיקון עליהן במה שנוהר שלא לדבר בתפילה, אלא על כרחך שמע מינה, כי עניין זה שלא לדבר בעת התפילה הוא גם כן א שווערער ניסיון, ועל כן הנזהר בזה בכל כוחו שלא לדבר במשך כל התפילה הרי זה תיקון גם לעבירות הקשות.

והנה, יש לקחת בחשבון כי להתענות ולסגף איז אסאך שווערער (הרבה יותר קשה) ואחרי תענית הגוף נעשה חלש מאוד, משא"כ בסיגוף זה - להתאפק שלא לדבר משך כל התפילה - הגם שזה קשה מאוד, אבל כל אחד מיד אחרי התפילה נשאר בריא - געזונט און פריש.

ובפרט כאשר כל הציבור מקבלים עליהם שלא לדבר הרי זה נחשב פי כמה לתיקון גדול כאילו לא דיבר כמה ימים, כי גדול כוח הציבור הרבה פעמים יותר מכוח היחיד, וזהו א געוואלדיגער גרויסער כוח וסגולה שיתקבלו התפילות.

(מתוך עלון 'נקדישך' גליון יז)

עס מסוגל במיוחד געהאלפן צו ווערן. זיי זיך מקבל מהיום והלאה נישט צו רעדן ביים ליינען, אפילו בין גברא לגברא, און אפילו בדברי תורה, ובזכות דעם וועסט דו געהאלפן ווערן (-בתרגום חופשי: יש מצוה לא לדבר בקריאת התורה. לצערנו העניין נפרץ, ולכן זה מסוגל להיוושע! תקבל על עצמך מהיום והלאה לא לדבר אפילו בין גברא לגברא, ואפילו בדברי תורה, ובזכות זאת תיוושע).

ברכת הצדיק נתקיימה במלואו, ובזכות ששמר פיו ולשונו מלדבר בעת קריאת התורה זכה כעת חיה ולאשתו בן. והנה אותו בן אדם סיפר המעשה לחברו, וחברו לחברו, עד שהגיעו הדברים לאחד שאף הוא היה זקוק לזרע של קיימא. היה זה בליל שבת קודש פרשת כי תשא, בעת הליכתו הביתה מבית המדרש, שאז שמע מעשה זה, והחליט: 'חבר אני לכל אשר יראוך, וגם אני אצטרף לחברת 'שומרי פיהם ולשונם מלדבר בעת קריאת התורה', ואולי בזכות זאת יזכה לזרע של קיימא.

וכך הווה. בצפרא דשבתא, בעת קריאת התורה, סגר פיו לגמרי (הלה הוסיף, שהדבר היה קשה לו מאוד, כי היה רגיל לשבת בקביעות בקופקע אחת מדי שבת בשבתו, ועכשיו הסתכלו עליו - אה! ביזט מיר געווארן א פרומער (-נהיית דתי...), אבל הוא החליט שלא להתבייש בפני המלעיגים עליו!

הוא רצה לעשות לעצמו סימן ולדעת ההצליח'ה דרכו אם לא, על כן רשם לעצמו בפיתקא בזה"ל: "בשבת קודש פרשת כי תשא סיפר לי ר' משה מה שאמר הגר"ח קנייבסקי שליט"א אודות להיזהר לשמוע קריאת התורה בלי דיבור אפלו בין גברא לגברא, ובזכות זאת יזכה להיפקד בזרע של קיימא, ובעזה"ש"ת התחלתי למחרתו להיזהר בזה, כן יעזור השי"ת להלאה".

את הפתק הניח בתוך החומש שלו אצל פרשת כי תשא. והנה, ראו זה פלא: אחרי שנה בפרשת כי תשא נולדה לו בת למזל טוב. בדיוק באותו יום שקיבל על עצמו להיזהר בדבר זה, באותו יום לשנה שלאחריה עמד על הבימה, בשמחה ובטוב לבב, ונתן שם לבתו שנולדה לו למזל טוב.

הלה סיפר בהתרגשות, שכל הרואה ושומע יראה בחוש כי מן השמים מחשיבים מאד למצווה זו, ובפרט שהניסיון קשה עד למאוד, על כן בשכר זאת כנראה שומעים לתפילתם של אותם הנזהרים בזה, וכל אחד רואה בחוש נסים גלויים בעניין זה. הוא ביקש לפרסם דבר זה בקרב כל ישראל, למען יידעו דורותיכם כי שכרה הרבה מאוד על פי פעלו, להיפקד בכל מיילי דמיטב.

אחד ממתפללי בית מדרשנו הביא דרשה מאת כ"ק אדמו"ר מרחמסטריווקא שליט"א, שדרש פעם בעין זה, ונעתיק פה כמה קטעים משם.

ידוע שבזוהר הק' ובעוד ספרים הק' הפליגו מאוד בחומר הדבר שלא לדבר בתפילה, וב'אמרי פנחס' מהרה"ק רבי פינחס מקאריין זי"ע כתב שכונת הזוה"ק היינו "מתחילת התפילה ועד סופה".

ועוד איתא שם בשם תלמידו הרה"ק רבי רפאל מבערשיד זצוק"ל, כי מי שנוהר שלא לדבר מתחילת התפילה ועד סופה הרי זה התיקון הגדול ביותר לימי השובבי"ם. וידוע שהרה"ק רבי פינחס מקאריין

הוחלט ביניהם כי יבקשו מהבת של ר' אברהם יצחק, שקלטה את ה'מקצוע' על בוריו, שהיא תנקה את הדגים שעתידים לעלות על שולחן בני ישיבת 'חברון', עד שהדבר יובא להכרעה מוחלטת לפני גדולי הדור. ביום רביעי דפקו בדלת משפחת רוטשטיין שני ערבים גברתנים, ובידיהם שלוש קערות ענק ובהן דגי קרפיון חיים

סיפור אמיתי: כמה יראת שמים אפשר לרכוש עם שלוש קערות שבכל אחת מהן עשרות דגי קרפיון חיים

"את הדרך ילכו בה" (שמות י"ח, כ')

הרב אברהם יצחק רוטשטיין זצ"ל, אביה של שרה פייגא רוטשטיין, לימים הרבנית פלמן, היה נוסע לפרקים מירושלים לתל אביב ושוהה שם מספר ימים לצורך עסקיו. הירידה לתל אביב הייתה תמיד לצורך עלייה, והפעם יותר מתמיד.

צורתו ההדורה ויראת השמים שניכרה על פניו הביאה לידי כך שיהודי תל-אביבי ותיק, בעל חנות דגים חילוני, ניגש אליו, לאמור: "ר' יהודי ירושלמי, הבה תראה כי בדגי קרפיון המשווקים בארץ רוחשים תולעים. דגים חיים עם תולעים חיים".

מוכר הדגים התיישב לצדו של הרב רוטשטיין והראה לו את בעלי החיים (כעין תולעים) הרוחשים בין הקשקשים למעלה, שניתן היה להבחין בהם כנקודות קטנות זעירות עם שתי עיניים שחורות - שהן הקלו על הזיהוי של הטפילים.

בימים ההם איש לא ידע על המציאות העגומה הזו. רבי אברהם יצחק נדהם. הוא הזדעזע. הייתכן שאני נכשל? הייתכן?!

הוא ביקש ממוכר הדגים שילמד אותו את מלאכת הזיהוי, והוסיף לבקש שילמד אותו כיצד לשלוף אותן החוצה. זו הייתה מלאכה לא קלה לגבר בגוברין כמו הרב רוטשטיין, שלא היה לו יד ורגל במטבח ומימיו לא טיפל בדגים חיים. בכל זאת, אזר הרב רוטשטיין כוח וריכוז, למד את העניין, וכאשר היה בטוח שנעשה בקי במלאכה שבה אליו רוחו.

כאשר עלה לביתו ולעירו ופגש במכר הראשון שהזדמן לפניו, סיפר לו על כך בכאב. כך עשה גם לפני המכר השני והשלישי בבית הכנסת בו התפלל - סיפר להם על הבעיה בדגי קרפיון. מובן שגם לימד את אשתו ובנותיו כיצד מזהים את התולעים וכיצד שולפים אותן החוצה.

מלאכת הזיהוי וההוצאה הייתה מורכבת, והייתה צריכה להיעשות בריכוז ובאחריות.

הדגים ותלמידי ישיבת חברון

כיון שכאמור פרסם רבי אברהם יצחק את 'בשורת התולעים' לכל

ירא שמים, למחרת בואו דפק בדלת שכנו הצדיק, רבי הירש פאלי זצ"ל - משגיח הישיבה הגדולה חברון, וסיפר לו על הגילוי. רבי הירש פאלי נבהל. בישיבת חברון שבאחריותו הרי אוכלים רק דגי קרפיון. מה עושים?

רבי הירש לא רצה לקחת על כתפיו את האחריות להורות להפסיק להאכיל את הבחורים דגי קרפיון לפני שהנושא יעלה על שולחנם של גדולי הדור, אבל היה חרד לידיעה העגומה. הוא גם לא רצה לתת פומביות לדבר. מיד התייעץ עם ר' אברהם יצחק עצמו: מה עושים כעת הלכה למעשה?

הוחלט ביניהם כי יבקשו מהבת של ר' אברהם יצחק, שרה פייגא, שקלטה את ה'מקצוע' על בוריו, שהיא תנקה את הדגים שעתידים לעלות על שולחן בני הישיבה, ובכך בינתיים יינצלו הבחורים והר"מים של הישיבה מסכנה, עד שהדבר יובא להכרעה מוחלטת לפני גדולי הדור.

על פי הסיכום, ביום רביעי הקרב ובא דפקו בדלת משפחת רוטשטיין הרוממה ברחוב 'עזר לילודות' שני ערבים גברתנים, ובידיהם שלוש קערות ענק ובהן דגי קרפיון חיים. **ברוכים הבאים...**

נתאר לעצמנו את המראה ואת הרגע הראשון.

הלם. למראה קערות הענק וכמות הדגים הקופצים. לא ידוע מי היה אז בשקט עמוק יותר: הדגים, או בני הבית...

הישמעאלים הביטו על בני הבית ההמומים, הניחו את הקערות בפתח המטבח המשפחתי והפטירו ברכה ב'ערבית' עסיסית, אולי גם קללה ערבית, ועזבו את המקום. שרה פייגא ניגשה למלאכת הקודש.

טיפלה בדג הראשון, בדג השני והשלישי. איזו זכות! למנוע מבחורי הישיבה מלאכול דגים שיש בהם תולעים, מלאכת קודש! "הנני מוכנה ומזומנת" - "לשם ייחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה".

היא המשיכה לדג הרביעי והחמישי - "מאות בחורים יימנעו מאכילת איסור בזכותי". כל עוד דג הקרפיון חי יכולים להוציא את התולעים מהעור, ברגע שמת כבר לא יכולים לשלוף אותו.

תפסתם פעם בידיכם דג חי, רטוב, וניסיתם לשלוף ולהוציא בעדינות מתחת העור תולעים ועירות?

היא ישיבה משעות הבוקר המוקדמות, ו... עד הלילה, בבדיקת דג אחרי דג.

כך בשבוע הראשון.

כך בשבוע השני.

וכך היה ביום הרביעי, בשבוע השלישי: היא הייתה יושבת ליד הקערות ובהן דגי קרפיון דחוסים, מנסים לדקור בסנפיריהם. מהשעה עשר בבוקר ועד סמוך לרדת החשיכה. מלאכה קשה מאוד, בהתנדבות.

והיו הדגים מביטים בנערה, ממתנינים לניקיון יסודי מידיה של בת ישראל כשרה. והיו הפועלים הערבים באים בשעות הערב ומביטים גם הם בהשתוממות כלא מאמינים - 'ודאי היא מקבלת תשלום הגון', חשבו הערלים לעצמם. מה להם וליראת שמים שמתקלסת ומסתלסלת בתוך בתי ישראל הקדושים ובבנותיהם! כל תולעת זעירה שהוציאה שרה פייגא כמו ידיה הולידה בקרבה נקודה נוספת של יראת שמים, והעמיקה בקרבה מבט עז על החיים האמתיים - שעיקרם תורה, תקוותם דקדוק במצוות, ותוחלתם יראת שמים "כי זה כל האדם".

במהלך הבדיקות גילתה לפתע במקום נוסף בראש הדג סוג נוסף של תולעים שמוכר הדגים מתל אביב לא זיהה. כאשר ניסתה להוציאן הן ברחו פנימה. היא הראתה אותן מיד לאביה, רבי אברהם יצחק. הוא יצא מהבית, דפק בדלת הסמוכה והתייעץ עם המשגיח רבי הירש פאלי, והוחלט לחתוך את ראשי הדגים לחלוטין ולהשליכם לאשפה. התולעים הללו היו רק בראש הדג.

ואז, קודם-כל הוציאה את התולעים מהעור בין הקשקשים, ואח"כ כאשר הדגים הגיעו למטבח הישיבה, חתכו הטבחים את ראשם והשליכו לאשפה.

שבוע אחרי שבוע, חודש אחרי חודש, שנים עשר חודשים - ארבעים ושמונה שבועות!

פעם, בעת שהכניסה ידיה וראשה לתוך אחת הקערות הענקיות ליטפה אמא את ראשה ואמרה לה: "שרה פייגא, בוודאי שתזכי לחתן בן ישיבה ששוחה בתורה כמו דג במים... באיזו ישיבה החתן ילמד אינני יודע, אבל בוודאי יהיה בחור מאותם בחורי ישראל שלא הכניסו לפיהם אוכל שיש בו חשש של חטא. החתן שלך יהיה מי ששמר את פיו מלהכניס, ואף מלהוציא - לא יוציא חטאים מפיו! פה טהור שאומנות השתיקה היא מנת חלקו - 'מה אומנותו של האדם בעולם הזה ישים עצמו כאילם', כשתיקת אותם דגים שאת עוסקת בהם ביגיעה וזיעה". אמא הכריזה עוד: "החתן שלך יהיה מאלו שלא פורשים מהתורה, כאותם דגים שכאשר יוצאים מהמים מתים".

שרה פייגא בת השלוש-עשרה ענתה "אמן". האם חייכה מעצם הרעיון שנפל במוחה לברך את בתה בכל לבה ברעיון מבריק, והגישה לה כוס שתייה.

העובדים, ובפרט העובדים הערביים של מטבח הישיבה, התחמקו מלעסוק בעצמם במלאכת הזיהוי הקשה.

העניין לא יכול היה יותר להמשיך כך, כלו הכוחות, והנהלת ישיבת חברון נאלצה להכריח את העובדים בישיבה שיבואו ללמוד את מלאכת הקודש בהדרגה מלאה בבית משפחת רוטשטיין.

הם הגיעו.

שלושה עובדי המטבח נעמדו לצדה, עישנו סיגריות בקוצר רוח, יצאו ונכנסו, אימצו עיניהם המגושמות להבין כיצד מטפלים בטפילים. שוב הגיעו בשבוע שאחריו, ישבו כשעה, עד שלמדו והתמחו בתחום החדש ומשפחת רוטשטיין נפרדה מהדגים.

הרב רוטשטיין לא שקט על שמריו. מיום ליום קיבלו הדברים פרסום נוסף. דבר התולעים הגיע ועלה על שולחנו של מרן ה'חזון איש' זצוק"ל. בעקבות כך הורה בבני ברק שלא לאכול דג קרפיון. הנושא התגלגל והתפרסם עוד. היו יחידים שהפסיקו לגמרי לאכול דגי קרפיון ורבים אחרים ניקו את הדג, והדברים ידועים ליודעים מגנוזי ההיסטוריה של התקופות ההן.

כאשר קיבל הדבר פרסום נוסף, נאלצו מגדלי דגי הקרפיון להכניס לבריכות הדגים רעלים כדי למגר את התולעים, ותהי הרווחה.

הדגים הם סיפור לדוגמה בלבד ליראת חטא ודקדוק הלכה שנבעו כמעין בבית המשפחה. גם 'נוסח הפרשת תרומות ומעשרות' הידוע שנכתב על פי ה'חזון איש' ונעשה מפורסם עד היום, הוא תוצאה ישירה של כניסת הצדקנית, גברת רוטשטיין מירושלים, לחדרו של ה'חזון איש' בבני ברק לצורך שאלה לגבי קיום הפרשת תרומות ומעשרות.

כמו כן, פרסום הנוסח בכל קצוות ארץ ישראל בשפת האידיש ובעברית (כפי שכתב ה'חזון איש' בשתי השפות) הוא פרי מימונו ופרסומו של הרב רוטשטיין ושל חתנו הגאון ר' בן-ציון פלמן.

(מתוך הספר 'ללא שם' - תולדותיו של הגאון רבי בן-ציון פלמן זצ"ל)

"הקדמתי במיוחד את שעת הברית", הוא סיפר לי, "כדי שאספיק לסיים את סעודת המצווה ולהגיע לאחר מכן להיבחן כאן על דפי הגמרא שלמדתי בחודש האחרון"

שיחה מיוחדת עם אחראי מוקדי הבחינות של 'דרשו' הרה"ח ר' דוד לובין והרה"ח ר' אהרן כהן

הרב דוד לובין עם הגרא"ש שטיגליץ שליט"א במוקד המבחן בביתר עילית

הרב אהרן כהן במעונו של כ"ק מרן אדמו"ר מבעלזא שליט"א

הבחינה הזו.

"זה היה מדהים. נהירה בלתי פוסקת של אנשים שבאו להיבחן. בית המדרש היה מפוצץ, הם ישבו גם בבית המדרש הקטן, דבר שלא קרה עד כה, בעזרת הנשים, במסדרונות. בכל מקום".

אל מוקד הבחינה בגבעה ב' הגיעו רבני קהילות, מו"צים, חברי ביה"ד של ביתר עילית, הגאון רבי שלמה איצקוביץ שליט"א, והגאון רבי אברהם שרגא שטיגליץ שליט"א, ואל המוקד בגבעה א' הגיע המרא דאתרא הספרדי הגאון רבי יעקב תופיק אביעזרי שליט"א הגיע למוקד בישיבת הר"ן בגבעה א' שבו אחראי הרב נפתלי ברנשטיין.

הרבנים התרגשו

"כל הרבנים שהגיעו הפליאו בדברי שבח על 'דרשו' ועל הנבחנים. הרבנים בחנו את הילדים שהגיעו להשתתף במבחן, והתרגשו מאוד. הגרא"ש שטיגליץ אפילו התקשר אלי אחרי שעות המבחן כדי לומר לי עד כמה הוא התרגש ועד כמה ביתר עילית צריכה להוקיר תודה ל'דרשו' על הרבצת התורה העצומה שהארגון הזה מחולל בעיר, כמו בכל מקום אחר בו יש יהודים שומרי תורה ומצוות.

"הכי מרתק היה לראות את הגילאים. ממש כל הגילאים. ביתר היא עיר צעירה, אבל זכינו שמתגוררים בינינו גם אנשים מבוגרים יותר, והיתה להם נציגות מכובדת מאוד בין הנבחנים במוקד הבחינה של 'דרשו', כשלצדם ישבו גם לא מעט ילדים שטרם הגיעו למצוות,

ההצלחה האדירה והביקוש העולה על כל ציפייה במבחן הראשון במחזור ה-י"ד של 'הדף היומי' מכה גלים, והפך לשיחת היום בכל הריכוזים החרדיים ברחבי הארץ והעולם.

"זה היה מדהים", מספר לי יהודי שמתפלל איתי בבית הכנסת ועשה את המבחן במוקד הבחינה הקרוב. "כל כך הרבה אנשים הגיעו מכל רחבי השכונה ומחוצה לה, מבוגרים וצעירים, זקנים וילדים, אברכי כולל ואנשים ששולחים ידם במסחר לצד עמלי כפיים ופנסיונרים ותיקים. כולם באו להיבחן, כולם באו לבדוק את עצמם, ולראות היכן הם יכולים להשתפר בלימוד הדפים הבאים של 'הדף היומי'.

שוחחנו עם הרה"ח ר' דוד לובין, אחראי מוקד הבחינה של 'דרשו' בבית הכנסת 'בית אהרן' דחסידי קרלין סטולין בגבעה ב' בביתר עילית.

הרב לובין הנו פעיל ותיק ב'דרשו', וזכה להיות מופקד על הבחינות במקום ובמקומות אחרים זה למעלה מעשור. ובכל זאת, הוא התרגש מאוד דווקא מהמבחן הראשון של המחזור ה-י"ד כפי שלא התרגש מעולם במסגרת עבודתו ב'דרשו'.

"תשמע", הוא אומר, "מה שהיה פה זה לא ייאמן. לשמחתי צפיתי את זה מראש, אומנם באופן חלקי, אבל בכל זאת ראיתי בימים שלפני המבחן שהולך להיות כאן פיצוץ. לכן נערכתי מראש ודאגתי שישלחו לי מהמשרד כמות נכבדה של טופסי מבחן, ואכן טופסי המבחן הספיקו בדיוק למספר הנבחנים - כ-650 נבחנים רק במוקד

בחורי ישיבות למכביר והקהל העיקרי היה של אברכים מגיל החתונה ועד גיל 50 בערך.

"אחד הנבחנים הגיע כשהוא נרגש מאוד. דקות אחדות קודם לכן הסתיימה סעודת המצווה שערך לאחר שהכניס את בריתו של אברהם אבינו עליו השלום. "הקדמתי במיוחד את שעת הברית", הוא סיפר לי, "כדי שאספיק לסיים את סעודת המצווה ולהגיע לאחר מכן להיבחן כאן על דפי הגמרא שלמדתי בחודש האחרון". על אנשים כמוהו קראו חז"ל את הפסוק 'לכו מחיל אל חיל', ואני אמרתי לו שבטוחני בו שהרך הנימול יהיה בעזרת ה' תלמיד חכם גדול. עם כזה אבא שביום שמחת הגדולה דואג כל כך להספיק את המבחן, ברור לי שהאווירה הזאת של החשיבות לתורה מרחפת בחלל הבית, ולכן אין ספק שמבית כזה יצאו ילדים תלמידי חכמים בעז"ה".

הרב לובין מספר לנו גם על חתן שהגיע לעשות את המבחן בערב ה'שבת אופרוף' שלו, כשהוא מניח לרגע את כל העיסוקים האחרים בצד, ובמקום להתכונן ליום שמחתו, הוא הולך להיבחן. "האמת שזאת ההכנה הכי טובה לאופרוף, זאת ההכנה הכי טובה לחתונה, זאת ההכנה לכל דבר שבקדושה, כי אחרי הכל ולפני הכל יש לנו את התורה הקדושה", הוא מסכם בהתרגשות.

ממלכה של תורה

הרה"ח ר' אהרן כהן, גם הוא פעיל בולט מאוד ב'דרשו', ומי שמנצח על המלאכה בחברת 'גדיל תורה' דחסידי בעלזא, הארגון התורני שפועל כבר שנים רבות להרבות ספסלי בתי המדרש בקביעת עיתים לתורה מיסודו ובהכוונתו של כ"ק מרן אדמו"ר מבעלזא שליט"א.

"אני זוכה בעשר שנים האחרונות לעסוק בריבוי ספסלי בתי המדרשות, כשבשנתיים האחרונות אני זוכה במקביל לעבוד גם ב'דרשו' לצד 'קהילות לתורה' לשיתוף פעולה בין ארגוני התורה בכל החצרות והקהילות.

"כבר לפני כשנתיים זכיתי להכנס לקו"פ לכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א מבעלזא להעביר דו"ח על הפעילות, וכבר אז זכיתי לקבל עידוד רב לדרבן את הציבור להצטרף למסגרות המבחנים של 'דרשו'.

"בשבוע האחרון לקראת המבחן הראשון ב'דף היומי' זכיתי להכנס שוב לקו"פ עם דו"ח על הפעילות הענפה עם 'התחלת הש"ס' כשבקהילתנו הק' הושם דגש מיוחד שכל אחד לפי רמתו יוסיף וילך בלימוד וידיעת התורה, בכל עת נראו על פניו הק' שביעות רצון וקורת רוח מרובה.

בהמשך ציינתי את פתיחת המוקד החדש בבית במדרש הגדול בירושלים לצד מוקדי אנ"ש נוספים ברחבי הארץ, במשך זמן עיין ברשימת המוקדים כשהוא מדרבן להמשיך לפעול ולהפעיל. בין הדברים אמרתי שישנם כאלו שאינם מוכנים דיים להבחן על המבחן הראשון וחושבים להצטרף רק במבחן השני ועל כך ענה לי "ורזין מקדימין למצוות". התשובה שהתפרסמה חיש מהר אצל כל אנ"ש הוסיפה דלק לאש התורה וגרמה לציבור להצטרף כבר

במבחן הראשון.

"המוקד בבית המדרש הגדול הוא מוקד חדש שנפתח לפי בקשת רבים מציבור אנ"ש, ולנוכח המחסור במוקדי בחינה באזור. כמוכן שכל תושבי האזור נהנו מפתיחת המוקד.

נהירה מכל הכיוונים

"עוד לפני המבחן כבר ניכרה בכל בתי המדרש תכונה רבה לקראתו. יותר ויותר חברות נראו משכימים קום ומאחרים שבת, חזרו על 30 הדפים הראשונה הדק היטב כדי להיות מוכנים לקראת המבחן. גם במערכת, 'תלמודו בידו', ראינו גידול חד במספר המאזינים לשיעורים ולסיכומים של 30 הדפים הראשונים של הש"ס, כסוג נוסף של חזרה לקראת המבחן. הגידול היה ממש במאות אחוזים, אלפי בני אדם נכנסו מדי יום והאזינו לשיעורים, כשחלקם ממש שמעו שיעורים דף אחרי דף, ברציפות עשרה דפים ועוד עשרה דפים. כל שיעור כזה של סיכום הדף נמשך חמש דקות בערך, ומי שמתרגל לזה יכול לעשות באמצעות השיעורים הללו חזרה נפלאה על כל הנלמד".

ההכנות למבחן היו קדחתניות, מסביר הרב כהן: "כבר שבוע קודם למבחן תלינו מודעות בשלל גדלים וצבעים בכל אחד ואחד מבתי המדרש של בעלזא בכל רחבי הארץ, להזכיר לציבור שיש מבחן ושצריך להתכונן.

הרב כהן מתאר את אשר התחולל בבית המדרש הגדול בשעות המבחן: "היתה פשוט נהירה. ראית אנשים מגיעים מכל כיוון, בהתחלה היו אלו אברכי הכולל שביום שישי יש אינם צריכים ללמוד דווקא במסגרת הכולל. בשעה 12 התחילו להגיע המון מלמדים, מכל האזור, אחרי סיום הלימודים. גם כלל אנ"ש קובעי העיתים לתורה שעובדים לפרנסתם הגיעו בהמוניהם, חלקם עם פתיחת מוקד הבחינה וחלקם קצת יותר מאחור, וגם לא נפקד מקומם של הילדים שחלקם באו עם אבותיהם. היו אפילו כמה ילדים שבאו עם האבא ובבית המדרש פגשו את הסבא שישב גם הוא והשתתף במבחן. זה היה מרגש מאוד לראות".

"בליל שבת שאחרי המבחן", מוסיף הרב כהן, "אמר לי הגאון רבי שמאי קהת הכהן גרוס שליט"א, ומחשובי הרבנים בבעלזא, שהוא מאוד מאוד התרגש כשבא לראות את מוקד הבחינה. הוא ממש יצא מכליו מהתפעלות, ואמר לי שהוא כבר הציע שאת המבחן הבא יערכו בהיכל הענק של בית המדרש הגדול.

"בכל מקרה", מסכם הרב כהן, "המצייאות היא שההצטרפות למבחנים מוסיפה שעות רבות של לימוד תורה במשך כל שעות היום והלילה. גם כעת, אחרי המבחן ניכרת אווירת ההתעלות והרצינות להשקיע בידיעת הלימוד, זה ממש חבר מביא חבר, אנשים שזכו להבחן מסתובבים בהתרגשות ומשתפים את חבריהם שגם הם כבר החליטו להצטרף מעתה למשפחת נבחני 'דרשו' שעם תחילת המחזור החדש של 'הדף היומי' הכפילה את עצמה פי כמה וכמה בלי עין הרע".

הראיון שלא יצא לפועל

"האחראי אפילו לא שם לב שאני עומד שם ומחכה לרגע בו אוכל לדבר איתו. הוא פשוט לא עמד בלחץ. הנבחנים לא הפסיקו לזרום"

יעקב א. לוסטיגמן

ביום שישי האחרון היתה לי תוכנית מאוד מסודרת. הייתי אמור לגשת למוקד הבחינה של 'דרשו' השוכן בסמוך לביתי, ולראיין את האחראי במקום, שיספר קצת כמה אנשים הגיעו, האם הוא רואה גידול משמעותי לעומת מספר הנבחנים במחזור הקודם, וכמה הוא מתרגש לראות את ריבוי הלומדים והנבחנים.

בפועל, הראיון הזה לא יצא אל הפועל.

לא בגלל שלא הלכתי למוקד הבחינה. הלכתי גם הלכתי.

לא בגלל שלא אחראי המוקד לא היה מה לספר לי.

ואפילו לא בגלל שהוא התבייש להתראיין.

הראיון לא יצא לפועל כי לא הצלחתי לתפוס אותו אפילו לשניה בודדת.

עמדתי שם, חיכיתי לרגע שבו תהיה הזדמנות לגשת אליו ולשאול אותו כמה שאלות. תיארתי לעצמי שבועדאי ייקח לו זמן רב לענות לי כל הוא יצטרך תוך כדי לטפל גם בנבחנים. אבל בכל זאת, אני לא צריך יותר מכמה מילים של התייחסות ותיאור מצב.

מקסימום אוכל לעשות אתו השלמה לאחר שעות המבחן, אולי אפילו במוצאי השבת.

אבל האחראי אפילו לא שם לב שאני עומד שם ומחכה לרגע בו אוכל לדבר איתו. הוא פשוט לא עמד בלחץ. הנבחנים לא הפסיקו לזרום, רבים מהם גם היו צריכים הסבר קצר או הדרכה כללית, והוא עמד שם אחרי שנים רבות של ניסיון בתחום, ואך בקושי הצליח לעמוד בקצב.

כשיצאתי משם חשבתי לעצמי, אם כאן במוקד שכונתי לא גדול במיוחד כך, במוקדים הגדולים והמרכזיים על אחת כמה וכמה. יצרתי קשר טלפוני עם כמה אחראים במוקדי בחינות אחרים. הם לא ענו לי כמובן, אבל אחר כך חזרו אלי חלקם וסיפרו לי שהמחזות הללו נראו גם במוקדים שלהם ואפילו הרבה יותר.

"היינו צוות של חמישה אחראים שתפעלנו את המקום", מספר לי אחד האחראים הוותיקים שמפעיל מקום מבחן ענק בבני ברק. "זה יצא משליטה. לא היה מקום בבית המדרש לשבת, אנשים כתבו מבחנים בעמידה, על הקיר, באוצר הספרים, על המדרגות המובילות לבית הכנסת. לא היה דבר כזה בעבר, וזה למרות שאנחנו בדרשו כבר ידענו רגעי שיא לא מעטים, בתחילת כל מחזור בדף היומי על הש"ס הבבלי ובדף היומי בהלכה. אכן, אין ספק שאיתרבו ספסלי, וב"ה עם ישראל רוצה לדעת את הש"ס".

רבנים וגאונים שליט"א השתתפו במעמד המבחן הראשון על מסכת ברכות

עשרות אלפים השתתפו בסיום הש"ס של 'דרשו' בארה"ב

אמריקה התורנית במעמד היסטורי לכבודה של תורה עשרות אלפים השתתפו בסיום הש"ס של 'דרשו' בארה"ב

המעמד בהשתתפות מרנן ורבנן עיני העדה שליט"א נעל את שרשרת הסיימים ברחבי תבל והיווה את השיא הן בכמות המשתתפים והן בעוצמת השמחה לכבודה של תורה

מסכתא מה שממחיש את החשיבות העצומה של סיום המסכתא בשמים".

"יש הרבה ימים טובים ושבטות בעם ישראל שניתנו לנו ע"י הקב"ה, אבל סיום הש"ס זה אנחנו חוגגים. הרמב"ן אומר על המילים "מקראי קודש" שהכוונה היא שמתאספים יחד להודות להשי"ת. וכאן זה מקראי קודש, כשאנחנו בעצמנו עושים את זה ליום טוב. זכינו שכ"כ הרבה יהודים מסיימים את הש"ס, כמה נחת רוח זה עושה לבורא עולם, שאנחנו לא רק מסיימים אלא עושים מזה זה יו"ט, עושים מזה מקראי קודש להודות לה". בנוסף אמר הגר"ש גלאי כי "דרשו חידשו דבר גדול בעולם, שכשיהודי רוצה לקחת על עצמו אתגרים בלימוד התורה יש לו את כל הסייעתא דשמיא גם מעבר לכוחותיו".

לאחר מכן עלה לשאת דברים המשפיע הרה"צ רבי אהרון טויסיג שליט"א, משגיח דישיבת אלכסנדר בבני ברק, שהגיע למעמד במיוחד מארץ ישראל ובדרכו המיוחדת מלאת החן וההתלהבות אמר כי "הלילה הזו שבו התכנסנו כאן מתעטר בחמש כתרים. הכתר הראשון הוא חמישה עשר בשבט, ר"ה לאילנות שכידוע צדיקים אמרו שביום הזה אפשר לפעול בכל העניינים כמו בראש השנה. הכתר השני אלו חמשת השבועות שבין ר"ח שבט ל' אדר, שמשו רבינו חזר משנה תורה לכלל ישראל בשבעים לשון. הכתר השלישי הוא בפרשת יתרו ששם מלמדים אותנו כיצד נראה אתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קודש'. הכתר הרביעי, הוא שהיום בלילה בשנת בתרצ"א רבי מאיר שפירא, מחולל הדף היומי הגיע ליום שמחתנו, ובט"ו בשבט התקיים הסיום במחזור הראשון בדף היומי. הכתר החמישי הוא שהיום בלילה עשרות אלפי יהודים מכל העולם

מראה כזה ארה"ב לא ראתה מעודה: עשרות אלפי מבני יהדות אמריקה נהרו בליל חמישה עשר בשבט, לאולם ה'פרדנשל סנטר' בניו ג'רזי, כשליבותיהם הומים באהבת תורה, על מנת להשתתף במעמד סיום הש"ס של ארגון דרשו בארה"ב. בשל מצוקת מקום גדולה, שהלכה והחריפה ככל שמועד הסיום התקרב, החליטו בדרשו לתת מענה לרבבות נוספים שביקשו להשתתף במעמד, וקיימו מעמד סיום נוסף שהתקיים במקביל באולם האנג'יי פאק הממוקם לא הרחק מאולם הפרדנשל סנטר.

כבר החל מכמה ק"מ מהמתחם שבו התקיים הסיום הגדול ניתן היה לראות את התכונה הביטחונית הגדולה שהוכנה כדי לקלוט את קהל האלפים, כאשר המשטרה המקומית סגרה את כל הרחובות בסביבה מטעמי ביטחון, ופרשים וכוחות שיטור רבים הוצבו באזור כולו. לאורך שעות ארוכות זרם האנשים לא פסק מלשטוף את הרחובות הרחבים, יהודים עם ילדיהם, צועדים בסך, בשמחה וטוב לבב על הזכות שנפלה בחלקם להיות 'דרשו אידן' ולצעוד כחתנים מאושרים אל השמחה הגדולה לכבודה התורה ולומדיה.

חזו בני חביבי

המעמד המרכזי נפתח בדברי ברכה של מנחה המעמד הרב לייביש ליש, שאיחל לציבור הרבבות שגדש את האולם והיציעים "א-גוט יום טוב", ובירך את אורח הכבוד, חמיו של נשיא דרשו רבי דוד הופשטטר, רבי אברהם בלומין אוד מוצל מאש, שזכה להיות בקרבתו של רבי מאיר שפירא מלובלין, עמד עמו בדברים ורקם עמו קשרי ידידות חמים.

את המעמד פתח הגאון הגדול רבי זאב סמית, מגיד שיעור בדף היומי בהלכה, שנשא דברי חיזוק חמים ואמר בדבריו שכשיהודי חי את "כי הם חיינו ואורך ימינו, והוא יודע שאלו הם חיינו, הרי זה בדיוק היהודי שעליו אמר הקב"ה אומר לפמליה דיליה 'חזו בני חביבי'. תראו את היהודים שלומדים תורה, אשרי מי שעמלו בתורה" והוסיף הגר"ז סמית שאין כל ספק, שגם הערב, הקב"ה אומר לפמליה דיליה, חזו בניה חביבי".

לאחר מכן עלה לשאת דברים הגאון הגדול רבי שמעון גלאי, שעורר את הציבור כאשר קרא את פרק ק"ל בתהילים. בדבריו אמר הגר"ש גלאי כי "ההתאספות כאן היא רק לכבוד התורה הקדושה, ועל זה מופיע בחז"ל: 'אמר אביי תיתי לי דכי חזינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה עבידנא יומא טבא לרבנן'. והקשה הגר"ש גלאי, הרי לאבוי היו הרבה זכויות, אבל עדיין בחר לומר 'תיתי לי' רק על סיום

התכנסו יחד כדי להצהיר אל מול הקב"ה שאנחנו אוהבים אותו ואת התורה שלו".

"לא ימושו מפּיך ומי זרעך"...

לאחר מכן עלה לשאת דברים מי שעמד בראש המשלחת מא"י, הגאון הגדול רבי דוד כהן שליט"א ראש ישיבת חברון וחבר הנשיאות העולמית של 'דרשו' שהתקבל בשירה ספונטנית אדירה. "אנחנו אומרים מידי יום ובא לציון גואל וכו' ולאחר מכן רוחי אשר שנת עליך ודברי אשר שמתּי בפּיך לא ימושו מפּיך ומי זרעך עד עולם. המלבי"ם שואל הרי יש כאן שתי פסוקים ביחד מישיעה שלכאורה לא קשורים, ומה הסיבה לכך. משיב המלבי"ם שיש כאן שאלה ותשובה, שאלה כיצד עם ישראל יחזיקו מעמד בתלאות הגלות עד ובא לציון גואל, משיב הקב"ה רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתּי בפּיך - הם אלו שיחזיקו את עם ישראל בגלות. ואנחנו רואים את זה במוחש, דור אחרי דור, מה שמחזיק את עם ישראל הם 'דברי אשר שמתּי בפּיך'..."

לאחר מכן עלה לשאת דברים ראש ישיבת 'בית מדרש גבוה' בלייקווד, הגאון הגדול רבי ירוחם אולשין שליט"א שהביא סיפור מרבי שלמה היימן זצ"ל, מגדולי צדיקי אמריקה, שפעם אחת לפני 70 שנה הזמינו אותו לסיום, וציטט את אביו שאמר 'תיתי לי דכי חזינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה עבידנא יומא טבא לרבנן', ושאל זה הרי היה דבר רגיל, למה הוא עשה יומא טבא לרבנן, לא רק סעודה אלא ממש יום טוב, אמר רבי שלמה היימן, שרק כשהגיע לאמריקה הבין את זה שהמצב הרוחני היה בכי רע ובכלל לא היה סיומים, והנה הולך וניצת אור התורה, וזה אכן סיבה לעשות יומא טבא לרבנן. ומאז" המשיך רבי ירוחם. "יש כ"כ הרבה תורה באמריקה וכ"כ הרבה סיומים, וברור שצריך לשמוח ולעשות על זה יומא טבא לרבנן. והוסיף כי יש הרבה סיומים, אבל הלילה הזה הוא המיוחד ביותר, כי מדובר בסיום של דרשו, ארגון שהכניס אלפי אברכים ללימוד במסירות נפש מתוך מטרה לקנות ולדעת ש"ס ברור שצריך לעשות שמחה עצומה עבור זה".

"שלא תשכח תורה מישראל"

לאחר מכן עלה לשאת כ"ק מרן האדמו"ר מצאנז שליט"א המכהן כחבר הנשיאות העולמית של דרשו שהתקבל בשירת 'ובכן צדיקים יראו וישמחו' וכובד לסיים את הש"ס. כ"ק מרן האדמו"ר מצאנז שליט"א ביקש לפתוח בשבח נשיא דרשו על המהפכה הרוחנית שחולל, וכיצד כל העולם רואה איך רבבות מישראל מסיימים את הש"ס ומגיעים לשמוח לכבודה של תורה, וודאי שזה עשה רושם גדול בשמים. "אנחנו רואים כאן את קיום ההבטחה של רבי שמעון בר יוחאי, שח"ו שתשכח תורה מישראל ודווקא בזמנים כאלו קשים, עם כאלה ניסיונות קשים, למרות הכל לא עוזבים את התורה". כ"ק מרן אדמו"ר מצאנז תיאר את הקשיים של יהודי העמל לפרנסתו שקורע את עצמו מהבית ללימוד דף היומי עד כמה מדובר בזכות עצומה, והוסיף כי אין הסיום של דרשו דומה לכלל הסיימים, כי

בסיום של דרשו משתתפים אלפי יהודים שנבחרים מידי חודש בחודשו על עשרות דפים, יהודים שחזרו ולמדו, וכידוע שאינו דומה ללימוד רגיל ללימוד על מנת להיבחן. לימוד רגיל הוא בחינת 'אורח', ולימוד על מנת להיבחן יש בזה בחינת קביעות, וזה הזכות של דרשו. באמירת ה'הדרן' כובד הגאון הגדול רבי ראובן פיינשטיין שליט"א, ראש ישיבת מתיבתא בסטטן איילנד. לאחר מכן עלה לשאת דברים נשיא דרשו רבי דוד הופשטטר שאמר עד כמה מדובר בלילה חשוב כאשר עשרות אלפי יהודים שמחים בשמחת התורה והעלה על נס את ההתחזקות העצומה באימוץ סדרי דרשו בעולם היהודי, כאשר עשרות אלפי יהודים מכל העולם השתתפו בימים האחרונים במבחנים של דרשו.

"הלילה הזה אנחנו רואים התחדשות בגשמיות, עם ראש השנה לאילנות, ויחד עם זה התחדשות ברוחניות בקבלת התורה מחדש. החידושי הרי"ם אומר שחמישה עשר בשבט זה ראש השנה לתורה שבעל פה. הקריאה מעוררת הזמן, קראנו בפרשת בשלח, "שם שם לו חוק ומשפט ושם נסהו", כאשר הכוונה היא על מעמד קבלת התורה. היום הזה הוא גם ראש השנה לאילנות ואנחנו יודעים שבחז"ל מדמים יהודי לעץ, כי האדם עץ השדה. בזוהר הקדוש הכתוב שעם ישראל הוא עץ שנותן חיות לכל האילנות, ואפילו מלאכי השרת לוקחים חיות מעם ישראל, וכל הכוח של עם ישראל זה לימוד התורה שלהם, כמו שכתוב עץ חיים היא למחזיקים בה".

אחרון הדוברים היה הגאון הגדול רבי אליהו בער ווכטפויגלר ראש ישיבת 'זיכרון משה' בסאות' פולסברג בארצות הברית, שהתחיל את הש"ס, ולאחר מכן נשא דברי חיזוק חמים. "אנחנו רואים בחז"ל משהו שיכול להסביר את הכוח של דרשו. המדרש בניצבים על הפסוק 'ראמות לאויל חֲכָמוֹת, בשער לא יפתח פיהו'. המדרש אומר שזה משל על שני ילדים חכם וטיפש. הטיפש רואה שלומדים תורה בבית כנסת, ושואל איך לומדים תורה ואומרים לו שמתחילים בתורה נביאים כתובים ואחר כך במדרש ואגדות, ואמר בליבו 'איך אפשר ללמוד כ"כ הרבה', ויוצא ובסוף לא לומד. עליו נאמר 'רשע לא יפתח פיו'. הפיקח אומר אלמד היום פרק אחד, מחר פרק אחר עד שגומר ולומד כל התורה כולה. אנחנו יושבים כאן עם תלמידי חכמים, אנשים שיש להם קביעות בלימוד, לא רק בלימוד בבלי, אלא גם בלימוד בהלכה, וכך הם רוכשים ידיעות בתורה והופכים ל'דרשו אידן'.

אשירה ואזמרה לך

בהתאם למסורת ארוכת השנים ב'דרשו' גם במעמד זה נעשה הכל על מנת לרומם ולכבד את לומדי התורה, ואת מסיימי הש"ס והפעם בדרשו שברו שיאים חדשים מבחינת ההפקה המוזיקאלית. לראשונה מעל במה אחת הופיעו שתי מקהלות הזמר הטובות ביותר בעולם המוזיקה החסידית, מקהלת 'מלכות' מישראל ומקהלת 'שירה' מארה"ב, וזאת בנוסף לשתי התזמורות הטובות בעולם המוזיקה החסידית, 'המנגנים' ו'פרייליך' המכילים יחד כ-50

"הוא ידע שבקרוב מאוד הוא אמור להיכנס לאזור המלחמה: "מילא אבוא לבית דין של מעלה ואגיד להם שניסיתי ללמוד גמרא ולא הצלחתי. חצי צרה..."," חשב לעצמו, "אבל לבוא לשם ולהגיד להם שאף פעם לא ניסיתי??? איזו בושה!!!"

שיחה מרתקת ומרגשת עם הרב ישראל היימן, ראש פרויקט החונכים של 'אחינו' בישיבת 'אור החיים' בראשות הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א

יעקב א. לוסטיגמן

בעקבות הראיון שפרסמנו בשבוע שעבר, עם הרב אהרן ידלר, ובסיומו הובא מכתבו המרגש של הרב ישראל היימן, התקבלו במערכת 'לקראת שבת' תגובות נלהבות ונרגשות מקוראים רבים, שהודו מקרב לב על החיזוק האדיר שתרם להם המכתב בו מספר הרב היימן על צעיר שזה עתה החל את צעדיו הראשונים בעולם התשובה, וכבר זכה להתגבר על הניסיון הקשה שהוצב בפניו, כשוויתר על הזדמנות להרוויח סכום כסף נאה שיכול היה לסייע לו בכיסוי חובות העבר הרובצים על צווארו, ובמקום זאת החליט לוותר על העבודה שהוצעה לו, ולחזור ללימודיו בישיבת 'אור החיים' בראשותו של הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א.

לנוכח האמור החלטנו לפנות לרב היימן עצמו, ולשמוע מפיו, מכלי ראשון, על הפעילות הענפה המבוצעת בישיבת 'אור החיים', על ידי צוות נרחב של פעילי 'אחינו'.

"לפני שלושה חודשים נקראתי אל הדגל, והתמנתי לעמוד בראש פרויקט החונכים של 'אחינו' בישיבת 'אור החיים' בירושלים", הוא מספר, "האמת שהופתעתי. הניסיון הרב שצברתי בפעילות הקירוב לא הכין אותי בכלל לקראת מה שראיתי בישיבת 'אור החיים'. זה לא דומה בשום צורה שהיא לישיבות למתחזקים שהכרתי עד עכשיו. זה עולם שונה לחלוטין. זה בית מדרש ענק עם למעלה מ-400 בחורים, רובם כבר נראים כחרדים מבטן ומלידה לאחר העבודה הרבה שנעשתה אתם על פי הכוונתו של ראש הישיבה שליט"א.

"אבל בגלל הגודל העצום של הישיבה, היתה להם בעיה עם הטיפול בבחורים החדשים. אחוז מאוד גבוה מהבחורים החדשים נשרו מהישיבה, פשוט נעלמו. הם עשו דרך מאוד לא פשוטה כדי להגיע לכאן וכשכאן הם מרגישים שהם לא מצליחים בלימוד ואין מי שידריך אותם בנבכי הסוגיות לפחות בתחילת הדרך, הם חושבים שאולי הם עשו טעות, והגיע הזמן לחזור הביתה ולחיים שהיו להם קודם לכן.

"מצד שני, אי אפשר לשלוט בכל מה שקורה. הישיבה גדולה מכדי שיוכלו לטפל אישית בכל בחור, ולכן הם קראו לארגון 'אחינו' וביקשו את העזרה שלנו.

"כאן אני נכנסתי לתמונה לאחר שמוניתי לעשות זאת מטעם ארגון

'אחינו' לפי בקשתה של הנהלת הישיבה. התחלנו למפות את רשימת התלמידים, התחלנו מהבחורים החדשים והצמדנו להם חונכים, גם מקרב האברכים בוגרי הישיבה וגם מקרב פעילי 'אחינו' הוותיקים, וכך התחלנו לעבוד איתם, לבדוק מה המצב שלהם, וללמד אותם איך לומדים גמרא.

"מיד בתחילת הדרך נתקלתי בבחור עם שאיפה אדירה להצליח בלימוד הגמרא, אבל הוא לא באמת הצליח להבין מה הגמרא אומרת. ישבתי איתו ובתוך זמן קצר מאוד הבנתי שהבחור סובל מקושי משמעותי ביכולת הקריאה. במילים פשוטות: הוא פשוט לא יודע לקרוא.

"ראיתי שהוא מוכן לעשות הכל כדי להצליח. שאלתי אותו אם הוא רוצה ללמוד לקרוא והוא שמח מאוד. הלכתי למלמד של הילד שלי בחיידר, וביקשתי ממנו שייתן לי חומר ללימוד הקריאה. המלמד אכן נהג בי עין טובה ונתן לי קובץ עם מאות עמודים, הוצאתי מתוכם את הדפים הרלוונטיים לקשיי הקריאה של הבחור, והדפסתי לו שש חוברות. עבדתי על זה שעות ארוכות, ולאחר מכן הבאתי לו את החוברות והוא למד ושינן לפי הסדר. בתוך זמן קצר מאוד הוא התחיל לקרוא. עכשיו כבר יש עם מי לדבר. הבחור פשוט פורח ומצליח בלימוד.

"אבל גם בחורים שיודעים לקרוא, שזה כמובן הרוב המוחלט, צריכים הרבה מאוד עזרה בתחילת הדרך. הם צריכים להבין מה זה

לפני כמה חודשים הוא החליט לעשות מעשה. סגר את העסקים, עזב הכל, שאל איפה הישיבה הכי טובה לבעלי תשובה. אמרו לו 'ישיבת אור החיים'. לא עברו ימים אחדים והוא כבר היה כאן, ישב בבית המדרש ובהה בגמרא

רבבות חיילים אחרים, וידע שבקרוב מאוד הוא אמור להיכנס לזירת הלחימה.

"הבחור הזה מספר לי שהוא חשב אז על העתיד שלו, והבין שיש סיכוי שהוא ימות חלילה, ולאחר מכן יעלה לפני בית דין של מעלה ויצטרך לתת תשובות. "חשבת לעצמי", הוא אמר לי, "מילא אבוא לבית דין של מעלה ואגיד להם שניסיתי ללמוד גמרא ולא הצלחתי. חצי צרה... אבל לבוא לשם ולהגיד להם שאף פעם לא ניסיתי???" איזו בושה!!".

"מאז התחזקה בלבו השאיפה להיכנס לישיבה, ולפני כמה חודשים הוא החליט לעשות מעשה. סגר את העסקים, עזב הכל, שאל איפה הישיבה הכי טובה לבעלי תשובה. אמרו לו 'ישיבת אור החיים'. לא עברו ימים אחדים והוא כבר היה כאן, ישב בבית המדרש ובהה בגמרא.

"הבעיה שלא כל כך עזרו לו, הוא בחור מוכשר אז הוא ניסה לבד וגם קצת למד עם חברותא, אבל לא הצליח להתחבר. הוא כבר חשב לעזוב את הישיבה, כי הרי השאיפה שלו היתה לנסות. הנה, הוא ניסה, לא הצליח, הגיע הזמן להמשיך הלאה בחיים.

"בדיוק אז נכנסנו לכאן, ומשמים זכיתי לקבוע אתו חברותא, שעה אחת מדי יום. ראיתי שהוא לא מתחבר, ישבתי אתו ולאט לאט הולכתי אותו בין נבכי הסוגיה, הוא התחיל להבין את ההיגיון שבדברים, את הסדר שיש בתוך כל הטקסט הזה שנראה כל כך מבולגן ולא קשור. הוא נדלק. היום הוא לא מעלה על קצה דעתו לעזוב את הישיבה: "פה אשב כי איוויתיה", הוא אמר לי. "זה המקום שלי".

גמרא, מה היא באה ללמד, למה היא כל הזמן שואלת שאלות, איך קוראים שורה בגמרא, מתי זו שאלה, מתי זה תירוץ, מתי הגמרא מביאה ראיה ואיך היא פורכת אותה. צריך גם להסביר להם למה בכלל אנחנו צריכים לעבור את כל התהליך הזה, למה שהגמרא לא תגיד לנו מיד מה ההלכה וזהו".

רואים תוצאות או שזה לוקח זמן רב?

"ברוך ה' אנחנו רואים תוצאות באופן כמעט מיידי. הפרויקט יצא לדרך לפני כשלושה חודשים, וב"ה ההצלחה מסחררת. הבחורים עומדים בתור כדי להיכנס לפרויקט שלנו, כולל בחורים שכבר נמצאים חצי שנה בישיבה ואפילו יותר, ועדיין לא הצליחו להתחבר באופן מוחלט ללימוד הגמרא. הם רוצים להבין, רוצים עזרה, ואנחנו משתדלים לעזור כמיטב יכולתנו".

כמה זמן משקיעים בכל בחור כזה שנכנס לפרויקט שלכם?

"זה מאוד משתנה מבחור לבחור. בדרך כלל אנחנו נותנים לכל בחור שעת לימוד אחת ביום עם חונך. כמובן שמספר החונכים שלנו מוגבל, ובהתאם לכך יש תור ארוך של בחורים שרוצים להצטרף לפרויקט וממתנים עד שיבוא תורם.

"חלק מהעבודה שלי זה גם לבדוק מה קורה עם הבחורים, ולזהות את אלו שכבר בשלים להמשיך לבד. לפעמים בחור צריך שבועיים של לימוד עם חונך כדי להיכנס קצת לעניינים ולאחר מכן הוא יכול להמשיך עם חברותא אחר, ולפעמים זה לוקח חודשיים או שלושה. כל אחד והקצב שלו. ברגע שאנחנו רואים שהבחור מתחיל להיות בשל, אנחנו מורידים לו לשעתיים בשבוע ואפילו שעה בשבוע, רק כדי לעקוב אחריו ולוודא שהוא אכן עומד בציפיות ועולה על דרך המלך. אנחנו היינו שמחים להשקיע יותר, אבל כאמור יש עוד בחורים שממתנים בתור וגם בהם אנחנו צריכים להתחשב".

מה אתה שומע מהבחורים הללו? מה גורם להם לעזוב הכל ולהחליט יום אחד שהם נכנסים לישיבה?

"כל בחור מביא אתו סיפור שונה לחלוטין מכל מה ששמעת עד כה. לכל אחד יש את העולם הפנימי שלו ואת המניעים האישיים שלו. בדרך כלל הם פשוט רוצים להתחזק, הם מרגישים ריקנות וחוסר סיפוק בעולם שמחוץ לישיבה, ולאחר שבדקו וחקרו, החליטו לעשות את הצעד הלא פשוט הזה.

"אני יכול לספר לך על אחד הבחורים שזכיתי ללמוד איתם כאן ב'אור החיים'. בחור בן 27, למד בבית ספר, למד בתיכון, עשה צבא ויצא לעבודה. הכל הסתדר לו לא רע. הוא הצליח בחיים ולא היה חסר לו משהו מיוחד. אבל תמיד קיננה בלבו השאיפה ללמוד גמרא. הוא רצה לבדוק מה זה. הוא היה יהודי מאמין והבין שזה תורת ה', ולכן היה חשוב לו לפחות לנסות ללמוד.

"באחד המבצעים האחרונים שהיו, הוא היה בשטח כינוס יחד עם

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

הדבר נודע להנהלת הישיבה וכיוון שהיה בדבר פתח למכשלה גדולה, התקיימה אסיפה בה השתתפו ראשי הישיבה מרן הרב מפוניבז' זצ"ל, מרן המשגיח ר' יחזקאל זצ"ל ומרן הרב שך זצוק"ל, ולאחר ששמעו את פרטי העניין נמנו וגמרו להוציא את הבחור מהישיבה

"יש לי שלוש מאות בנים", ענה בלהט מרן הרב שך, ובכך סתם את טענותיו של העשיר

הרב בנימין גולד

"ואת שני בניה" (שמות י"ח, ג')

זה של להיות בבחינת 'גר' יחיד בתוך רבים - לשמור על הייחודיות של האחד שלא להיסחף אחרי הסובבים אותו בדעותיהם וכזביהם, זה דבר שיש להשרישו חזור והשרש. אדם צריך להזכיר ולומר לעצמו כל הזמן כי הוא יחיד בתוך רבים, רק כך הוא יוכל לשמר לעצמו את המנגנון של הביקורת העצמית החיובית.

מעשה היה בישיבת פוניבז', שבין התלמידים נמנה בחור מחו"ל שאביו היה עשיר גדול. באחד הימים נודע שהבחור לומד בערב לימודי חול מלבד הלימודים שלומד בישיבה. הדבר נודע להנהלת הישיבה וכיוון שהיה בדבר פתח למכשלה גדולה, התקיימה אסיפה בה השתתפו ראשי הישיבה מרן הרב מפוניבז' זצ"ל, מרן המשגיח ר' יחזקאל זצ"ל ומרן הרב שך זצוק"ל, ולאחר ששמעו את פרטי העניין נמנו וגמרו להוציא את הבחור מהישיבה.

משפחתו של הבחור הייתה גרה בקהילה בה שימש רב קהילה שהיה ת"ח חשוב מאוד, ולאחר ששמע את ההחלטה על הוצאתו של הבחור מהישיבה הגיע במיוחד מחו"ל ונפגש עם הנהלת הישיבה לבקש על הבחור, וטען שהבחור הוא בן יחיד להוריו ולכך לא כדאי להוציאו מהישיבה.

שלחו אותו למרן הרב שך, ורב הקהילה טען בפניו שהבחור בן יחיד להוריו וכו', אמר לו מרן הרב שך: "לאב זה יש בן יחיד ולי יש שלוש מאות בנים יחידים! (כך היה אז מספר הבחורים בישיבה), זוהי פרצה ואי אפשר להשאירו בישיבה" (בשם הגר"ז שוב).

יסודות נפלאים בחינוך הבנים והתלמידים מתגלים בין נבכי פסוקים אלו, כשכולם בנין אחד להם כפי שנראה בס"ד.

הרגילות היא, כשהתורה מביאה שמות שני אנשים, הראשון נזכר בלשון 'שם האחד' והשני נזכר בלשון 'שם השני'. והנה, כאן בפסוקים אלו כתבה התורה גם על הבן השני 'ושם האחד' ולא כתבה 'ושם השני'? קושיא זו כבר עמד עליה ב'אור החיים' הק', וראיתי ביאור נפלא בספר 'מקדש הלוי' (לגרי"צ דינר), שבאה התורה לומר לנו, כי כל ילד הוא אחד להוריו! אין ילד ראשון וילד שני, המחשבה וההסתכלות של ההורים צריכות להיות שכל ילד הוא האחד שלהם, עם הכשרונות שלו, עם הכוחות שלו, ומבלי להשוות אחד לרעהו בשום מעלה וחסרון, רק כך כל אחד מהילדים יוכל למצות את כוחותיו וכשרונותיו אשר חנן אותו אלוקים.

יסוד זה הוא גם בתלמידים, כי כשכל תלמיד יהיה בן יחיד לרבותיו, כשהוא יהיה 'האחד', מבלי להשוותו לאחרים, רק כך כל אחד יוכל להוציא את המירב שיש בו מן הכוח אל הפועל.

עוד עמדו המפרשים בדיוק פסוקים אלו ('אור החיים' ו'בעל הטורים'): מדוע לא קרא משה לבנו הראשון 'אליעזר', הרי המאורע של "אלקי אבי בעזרי ויצילני מחרב פרעה" שעל שמו קרוי הבן השני 'אליעזר', היה קודם למאורע של "כי גר הייתי בארץ נכריה" שעל שמו קרוי הבן הראשון 'גרשום'?

וראיתי יסוד נפלא שמביאים בשם מרן הגר"מ פיינשטיין ('אהל משה'), שמשה רבנו רצה להראות לנו בזה השתלשלות הנסים שקרו אתו, שמחמת שהרגיש "גר בארץ נכריה" ולא נדבק בו מאומה משכניו עובדי העבודה זרה, לכך זכה אח"כ ל"אלוקי אבי בעזרי", ולכך שינה סדר השמות. ודבריו הם יסוד נוסף במעלת הייחודיות שבכל 'יחיד'! כי גם בין התלמידים והחברים, תמיד כל אחד צריך להרגיש שהוא 'אחד' בתוך רבים, לא להיסחף ח"ו אחרי דעות כוזבות של האחרים, לא להתדבק בנגע הבטלה של הבטלנים וכו', תמיד לשמור על הייחודיות שלו בתוך יחיד, ורק חברים שיוכל לקבל ולהתחזק מהם אתם ידבק ויתחבר.

מעתה נפלא הוא הדיוק עליו עמד 'בעל הטורים': מדוע בבן הראשון כתוב "כי אמר גר הייתי" ובבן השני לא כתב "כי אמר"? אלא שעניין

כאשר שב לביתו יחד עם שני חבריו לעבודה לא האמין למראה עיניו. הוא קפא על מקומו מרוב פחד ואימה, ולאחר שהתעשת החל לצעוק לעבר המוהל: "אויב העם! מה עוללת לבני?!"

האם מותר לגייר גוי שאי אפשר למולו?

"אתה הרי חולה... אין לך כוחות... כיצד תמול את התינוק...?", אך הרב אסנין מחה בידם ואמר: "כל עוד אני חי חייב אני למול. רק לאחר מותי אפסיק למול...".

תחבולות שונות עשו היהודים כדי למול את בניהם, ובחכמה ערמומית מיוחדת הסתירו מעשיהם מעיניהם הרעות של אנשי המשטר הקומוניסטים.

ליהודי שעבד ב'ג.ק.וו.ד' נולד בן, הוא ורעייתו רצו למול אותו אך חששו מאוד: כיצד יעשו זאת מבלי שיתגלה הדבר לשלטונות בכלל ולחברי הבעל לעבודה בפרט. הבעל הציע שכאשר הוא ייסע מביתו לצרכי עבודה תדאג האשה למילת הבן, ואם הדבר יתגלה תאמר לכולם כי הוא לא ידע על כך מאומה.

כך עשו, הבעל נסע לשבועיים, וכאשר שב לביתו יחד עם שני חבריו לעבודה לא האמין למראה עיניו - היה זה בדיוק הרגע בו סיים המוהל למול את הבן. הוא קפא על מקומו מרוב פחד ואימה, ולאחר שהתעשת החל לצעוק לעבר המוהל: "אויב העם! מה עוללת לבני?!". המוהל ברח מהמקום, אך בתוככי לבו ידע את שלא ידע האב המפוחד, כי שני החברים שהגיעו אתו ערכו אף הם בעבר ברית לבנם בצורה דומה...

יהודי אחר, מפקד באזור הגבול, רצה לערוך ברית לבנו. אך כיצד יוכל להביא מוהל לאזור זה? הרי כל אדם שמתקרב לאזור נרשם ע"י השלטונות, ומי שאינו מוכר מעורר חשד רב. המפקד סיכם עם המוהל שינסה לעבור את הגבול באופן לא חוקי, וכאשר יתפס ויעצר יובא כמקובל לפני מפקד הגבול. ואכן כך קרה, המוהל נעצר, וכשהובא לפני המפקד לקח אותו לביתו, ושחרר אותו רק לאחר שמל את בנו...

הרב ישראל ליוש

"יַיְחָד? יִתְרוּ עַל כָּל הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' לְיִשְׂרָאֵל" (שמות י"ח, ט')

רב אמר שהעביר חרב חדה על בשרו (סנהדרין צד), ופירש: "שמל עצמו ונתגייר."

פעם אחת שהיתי במחיצתו של גאון ישראל מרן רבי חיים עוזר גרודז'נסקי זצוק"ל, מספר הגאון רבי זלמן סורוצקין זצ"ל בספרו 'אוזניים לתורה', והראה לי ספר חדש ובו היתר לגוי שחשקה נפשו בבת ישראל להתגייר בטבילה בלבד ללא ברית מילה לאחר שהביא אישור מרופא שהמילה מסוכנת לו, וכשם שישראל שמתו אחיו מחמת מילה פטור ממילה כן גם המתיהד הזה שהמילה מסוכנת לו פטור ממילה.

הגרח"ע זעק על היתר זה, ואמר שאינו דומה כלל, כי הרי אין חובה לבן נח להתגייר, א"כ אין סיבת האונס פוטרת אותו, אלא אם אין לו אפשרות למלאות את כל תנאי הגירות אינו יכול להתגייר. אבל יהודי, כיון שחובה עליו למול, אם אנוס הוא פטור. ואכן, הרב המתיר חזר בו מהיתרו ופרסם זאת ברבים.

ר' זלמן מספר שהביא לר' חיים עוזר ראייה לדבריו מפרשתנו, שהרי עם ישראל לא מלו עצמם במדבר מפני הסכנה, כי לא נשבה שם רוח צפונית, ומכל מקום יתרו שרצה להתגייר ולהיכנס לעם ישראל לא פטר את עצמו מטעם זה ומל עצמו במדבר. אין זה אלא משום שטענת אונס לא הייתה מועלת לו, ובלי המילה לא יכול היה להתגייר. הג"ר חיים עוזר נהנה מהראיה ושבחה...

בתקופות רבות היו היהודים אנוסים תחת שלטון שונאיהם שאסרו עליהם קיום מצוות ברית מילה, ולמרות שיכלו להיפטר בטענת אונס רחמנא פטריה' מסרו נפשם ומלו בניהם במסתור. על כך מסופר רבות בספר 'להישאר יהודי' - סיפור חייו של הרה"ג ר' יצחק זילבר זצ"ל.

רבי מרדכי אהרן אסנין זצ"ל היה אחד מהמוהלים הרבים בעיר מינסק, אך הוא היה היחיד שאף לאחר שהוצא צו האוסר על קיום ברית מילה המשיך למול במסירות נפש, בלא פחד ובלא חת. גם לאחר שנאסר על 'עוון' זה, והשתחרר לאחר מחאה נמרצת של יהדות העולם, המשיך למול תינוקות רבים ודבר המאסר לא הרתיע אותו כלל. לעתים היה עורך שלוש עשרה בריתות ביום.

כאשר חלה את חוליו האחרון הגיעה אליו אשה וביקשה ממנו שימול את בנה. הוא ענה לה כהרגלו: "מהרי והביאי את הילד!".

קרובי משפחתו חששו לבריאותו וניסו להניאו מלמול את התינוק;

רבי ברוך ישב ועסק בתורה כשלפתע דפק שליה על הדלת, ורבי ברוך קם ופתח לו. היה זה שליה הדואר, שנשא בחיקו מעטפה חתומה, ועליה כיתוב 'אקספרס' - כלומר, זהו דבר דואר דחוף. רבי ברוך פתח את המעטפה, הביט בתוכנה לרגע, סגר אותה מיד, הניחה בקצה השולחן ושב ללימודו...

מדוע הוזנח מכתב קריטי בקצה השולחן?

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"וַיִּדְבֹּר אֱלֹקִים... " (שמות כ', א')

המתנה שמייחדת את העם היהודי יותר מכל, המרגלית היקרה בה זכו רק בני ישראל, הערך המוסף הנעלה שיש לנו מעל כל ברואי אנוש, הוא ללא ספק התורה הקדושה. אותה מתנת אהבים יקרה וחביבה שקיבלנו מבואר עולם, התורה הקדושה מהווה אחדות אחת עם בורא עולם בעצמו, והיא ניתנה לנו במתנה לדורות עולם. זו מתנה שאי אפשר לכמת, להעריך, לתאר, או לתת בה סימנים. ארוכה היא מארץ מידה ורחבה מני ים, ראשיתה כוללת את תרי"ג המצוות על פיהם יתנהג האדם, והיא טומנת בחובה גם את כל הוראות ההפעלה לעולם הזה, סודות הבריאה והיקום, ההתנהגות ודרך ארץ, ועוד לא נגענו בקצה הקצה של העושר והאושר הרוחני שבתורה. עם שחר מדי יום ביומו, אנו פותחים בהוקרה נרגשת ותודה נלהבת, 'אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו!' - אשרינו, מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו!

מהעולם, מהחובות, מהדאגות ומהשטויות - ובבת אחת הם מתעלים לעולם של שמחת התורה אמיתית, מתוך חדווה ואושר. ואילו הם - כמו נותרים מן הצד, אינם חשים את התחושה הזו, וכל אחד מהם שואל: כיצד אוכל גם אני ליזכות בתחושה הנלבבת הזו? האם גם אני זכאי להרגיש את מתיקות התורה פושטת בכל כולי, ממלאת אותי סיפוק ואושר?!

את התשובה לכך שמעתי ממורי ורבי כ"ק האדמו"ר מנדבורנה זי"ע, והיא טמונה בשינוי ההבנה בראש: כשהבנה מתחדדת שיהודי בלי תורה הוא יהודי נטול חיים, כשחודרת ההכרה שבלי התורה אין לנו מה לעשות כאן, כשתחושת 'כי הם חיינו ואורך ימינו' פושטת בכל הגוף - אזי הקשר עם התורה מתחזק ומתהדק, והמתיקות שלה צפה ועולה, כובשת את הלב, משמחת את הנפש, מעניקה עוצמה לנשמה. כי הדרך ליצירת קשר אוהב עם התורה, המפתח להצלחת החיבור לתורה - הוא בתובנה שהתורה היא עיקר החיים, היא החיים עצמם! כשאדם יודע ומאמין שהתורה היא הנותנת ערך לחייו, כשאדם מפנים את העובדה שהתורה היא המעניקה לו משמעות אמיתית, כשאדם חי את העובדה שהתורה מספקת לו את הערך המוסף הייחודי לנפשו - הוא מתמסר אליה, משקיע בה, מתאמץ למען הקשר עימה, נדבק בה בכל כוחו - ואז חש את מתיקותה הענוג וצופה הטעים ממלאים את לבו.

וברמה הזו - זה כלל לא משנה אם מדובר בעוסקי התורה בהתמדה וברציפות שעות על גבי שעות, בקובעי עתים לתורה, במאזיני שיעורים בכל דרך שהיא, בילדי חמד שעושים את צעדיהם

כמו סוכריה מתוקה שככל שהיא נלעסת נחשפים בה עוד ועוד רבדי מתיקות ועונג, התורה הקדושה היא שעשוע בלתי נגמר. כל מי שטועם את מתיקותה, נוגע באפס קצה מעמקותה, זוכה לחוש במקצת נופת הצופים שבה - מעניקה היא לו תחושה עילאית, סיפוק רוחני עצום, כוחות חדשים ורעננים. אדם יושב והוגה בתורה, שוקע בתוך הסוגיא שלפניו, והפלא ופלא - הוא מתנתק מדאגותיו וטרדותיו, ומתעלה לעולם שכולו אושר ומתיקות שדבר לא ישווה לו. ובכל זאת, לא פעם, ילדים או בחורים שעושים צעדים ראשונים בלימוד התורה, כמו גם יהודים בגיל העמידה ואף מבוגרים, עלולים לחוש כי החיבור והקשר עם התורה - נתקע במקצת. השאיפה בוערת, הרצון סוחף, הכמיהה גוברת - אך משהו בחיבור עם התורה, בתחושת הטעם שבה, ביצירת קשר החיבה עימה - לא עולה כמצופה...

זה מצער ומדיר שינה - האם רק יהודים בודדים זכאים לחוש את טעמה המתוק של התורה? האם לא כל יהודי יכול ליזכות בקשר החיבה עם התורה?! ומה פשר התחושה הנפלאה של עוסקי התורה, עד שאינם יכולים להתנתק ממנה?!

ישנם לא מעט יהודים המביטים בקנאת סופרים בלתי מוסתרת בחבריהם, אשר זוכים לצלול לתוך עולמה של תורה, לשכוח

ראשונים בעולמה של תורה או בבחורים שעולים במעלה ההר. מי שמחודדת אצלו ההבנה שהתורה היא החיים, שאין טעם לחיים בלי תורה, שהתורה מעניקה לנו את המעמד והסיפוק - הוא זה שזוכה שהתורה כובשת את לבו וממלאת אותו בטעם, בחום ובאפשרות! בשבת הזו, פרשת יתרו, נקרא שוב את סדר מעמד קבלת התורה. זו שבת שכונתה בחיבה בפי צדיקים זי"ע 'שבת קבלת התורה', והרה"ק מלובלין זי"ע חושף מתנה יקרת ערך שמסתתרת בשבת הכאילו שגרתית הזו:

כן כן, בשבת הזו יכול כל יהודי לקבל את התורה מחדש, כמו בחג השבועות. קריאת פרשת קבלת התורה אינה תיאור היסטורי, אלא מעמד ששב ונשנה בשבת הזאת עם שחר, בכל מקום בו קריאת התורה תושמע ברמה. וכשנקרית בפנינו הזדמנות כה מחממת לב ומעוררת התלהבות לקבל את התורה מחדש - זה הזמן לתפוס אותה בכל הכח, לאמץ אותה אל הלב, להסתער מחדש עליה באהבה אין קץ! הבה נתפוס את השבת הזו, ונקבל בה את התורה מחדש, נתחבר אליה באמת, מתוך תחושה עילאית שהיא חיינו ואורך ימינו, ולכן נהגה בה יומם ולילה. נחפש עוד הזדמנויות להוסיף בתורה, עוד לימוד רצוף, עוד סדר קצר, עוד שיעור יומי, עוד האזנה לשיעור מוקלט - כי התורה היא מקור האנרגיה והסיפוק שלנו בחיים, וכל כולנו שאיפה הומה מעומק הלב: 'ותן חלקנו בתורתך!' - עוד ועוד חלקים, עוד ועוד מתיקות, עוד ועוד חיים מאושרים!

רגע שיצר שינוי דרמטי...

ישנם ספרים מעניינים, שמאחורי כתיבתם עומד סיפור אנושי מרגש ומפעים, שלפעמים מובא בהקדמת הספר, כהסבר וכסיבה לכתיבתו. כזה הוא הספר 'עמלה של תורה', אותו חיבר אוד מוצל מאש המלחמה הנוראה, הרה"ח רבי מרדכי פלבינסקי זצ"ל, כשהקדמת הספר חושפת את סיפור חייו, וכך הוא מספר:

רבי מרדכי פותח ומתאר, את האימה שחוה בשנות הזעם, כשהנאצים ימ"ש ביקשו לכלות שם ושארית מישראל. לאחר כל מה שעבר עליו בשנות האימה, לאחר סאת הרדיפות וההתמודדויות שהיו מנת חלקו, זכה רבי מרדכי להינצל מהתופת, ולהישאר שריד מביתו וממשפחתו. ללא קרוב וגואל עלה לארץ וניסה לשקם את חייו, אפס כי קושי משמעותי אחד עמד לפניו, קושי עליו לא הצליח להתגבר:

לימוד התורה. בכל חשקו ותשוקתו ביקש לעסוק בתורה, להגות בסוגיות שאהבה נפשו בימים מקדם, לשקוד על דלתות התורה לילות כימים. אך סאת הצרות שעבר והקשיים שחוה הכבידו את הבנתו, והוא גילה שאינו מסוגל ללמוד. המילים פשוט לא נקלטו, ההבנה ממנו והלאה. האותיות הסתחררו לפניו כמצולה מבולבלת, וכל מאמציו להצליח להתרכז ולהבין - עלו בתווה.

כאדם בודד וגלמוד שאיבד את עולמו בשואה, הקושי הזה היה עוד משא כבד על לבו, משא שהלך והכביד מיום ליום. הוא שאף וכסף לעסוק בדברי תורה ולהבינם, אך גילה כי למרות כל נסיונותיו - הוא פשוט לא מצליח להתחבר ולהבין. בירכתי מוחו כבר החלו לחלוף

מחשבות של יאוש מהאפשרות שיזכה להתחבר לתורה, אך בתוך תוכו עוד בערו בו הרצון והתשוקה, להצליח לנצח גם במלחמה הזו... דמעות רבות של תפילות ובקשות שפך רבי מרדכי אל ספר התהלים הקטן, דמעות שחברו לדמעות געגועיו לימים בהם הגה בתורה, הבין אותה היטב והיו הדברים מאירים ומשמחים כנתינתם מסיני. הוא חיפש ספרי מוסר והדרכה שירגיעו את לבו, אך הדאגה והרצון להתחבר לתורה ולעסוק בה בהבנה ובהנאה רבה - הלכו וגברו כל העת.

מעומק יגונו וכאבו עלה לירושלים ונכנס אל הרה"ק בעל ה'בית ישראל' מגור זי"ע. עם כניסתו לחדרו התפרץ בבכי מר, ושאל מה מוטל עליו לעשות לנוכח העובדה שהוא אינו מבין דבר, התורה חתומה ואטומה בפניו. האם ירים ידיים? האם יוותר? האם נותרה לו תקווה?!

ה'בית ישראל' נשא אליו עיניים טובות, וענה קצרות: 'מ'לערנט ווי מ'קענט!' - לומדים עד כמה שיכולים. כלומר, גם אם אינו מבין דבר, גם אם אינו מצליח לחוש כי דברי התורה קונים שביטה בלבו, גם אם הוא חש שאין לו תקווה להבין דברי תורה - עדיין מוטלת עליו חובה וזכות לעסוק בתורה, ללומדה בלי להבינה. אם יהודי מבין שמקור החיות שלו הוא מהתורה - אזי הוא עוסק בתורה גם אם אינו מבין! רבי מרדכי שב לביתו, והתחיל לאמץ את עצת הרבי. הוא ישב ולמד עמודים שלמים, אותם קרא בשקיקה בלי להבין מילה. הוא חש כי הלימוד הזה מעמיד אותו בפיצול רגשות נוראי: מחד גיסא - הוא חש זכות לעסוק בתורה, ולו בקריאה בעלמא בלי כל הבנה. מאידך גיסא - ככל שקרא יותר, גבר חשקו להבין, לקלוט, לחוש שהוא קונה וזוכר ומשנן...

שוב עברו עליו ימי התלבטות קשים מנשוא. הוא הוסיף ללמוד בקריאה נטולת הבנה, אך כאבו בשל חוסר ההבנה הלך וגבר. ואז, בורא עולם, נותן התורה, זימן לו 'זריקת חיזוק' נוספת, בדברי השל"ה הקדוש, שמגלה דבר מדהים:

לעתיד לבוא, כותב השל"ה הקדוש, יטול הקדוש ברוך הוא את כל אותם יהודים שלמדו בקריאה ולא הבינו מילה, וילמד אותם עד שיבינו את כל מה שקראו. כלומר - הלימוד בקריאה בעלמא אינו מבוטל כל עיקר - הוא נושא הבטחה שמיימת שיבוא יום ונותן התורה בעצמו יסביר את הדברים, יבאר אותם ויבהיר אותם לאשורם. אמור מעתה כי הלימוד שלו אינו כה סתמי כפי שהוא נראה, לעתיד לבוא יזכה להבין את כל מה שקרא!

דברי השל"ה עשו עליו רושם עז, והוא חש כי התורה מדברת גם אליו, הוא מסוגל להתחבר אליה גם במצבו, וההבנה כי הוא מחובר לתורה והיא חייו - קנתה בו שביטה, והוא קיבל החלטה: מעתה הוא מחובר לתורה, יהיה מה שיהיה, התורה היא חייו, בין אם יצליח להבינה ובין אם לאו!

ומאותו רגע - חש כי מעיינות החכמה נפתחים בפניו. הוא למד ספר ועוד ספר, וככל שהרבה לקרוא - החל להבין קמעא קמעא, לפתע המילים מתחילות להסתדר, הקושיות והתירושים נראים מסודרים יותר, ועיניו מתחילות להאיר בשמחה!

מלימודם ולו רגע קט. המחזה היה משובב לב: רבי ברוך וחתנו התנצחו בלימוד, התווכחו והעלו סברות מסברות שונות, כשאווירה תורתית טהורה עומדת בחלל, מעוררת התרגשות ממש. הלימוד נמשך ונמשך, המוחות מאומצי הבנה והפנים מאירות בשמחה, העולם כולו בטל ומבוטל לעומת החיות שבסוגיא הנלמדת... רק בתום לימודם, שקע לפתע רבי ברוך במחשבות, תוך שהוא מניח לחתנו להביט אל המכתב, ובכן:

ימים ספורים קודם לכן, חלה רבי ברוך במחלה שהרופאים התקשו לעמוד על טיבה. נערכו לו בדיקות שונות שנשלחו למעבדות מומחים ידועי שם, והנה, זה עתה חזר המכתב מאת הרופא, והוא דחוף, בהחלט דחוף. את מכתבו פותח הרופא בסיכום קצר של תוצאות הבדיקות, ומיד הוא חותך לשורת המסקנה:

'צר לי לברר לכבוד הפציפיט הנכבד', כותב הרופא, 'כי מסקנתי היא שהמחלה המדוברת הינה חשוכת מרפא. הכאבים יילכו ויתגברו במשך חודשים ספורים, ובסופם פטירה מן העולם. עצתי להיפרד מהמשפחה והחברים, כי אין עוד סיכוי!'

זהו פסוקו של הרופא, חד, חלק ונחרץ. הוא קובע במילים ברורות כי מדובר במחלה קשה מנשוא, מחלה שאין לה תרופה, ומעתה - מסתבר שחיי תלויים לו מנגד, נותרו לו כמה שבועות עד כמה חודשי חיים בלבד!

ורבי ברוך, שקרא את המכתב וידע על תוכנו המאיים והמפחיד - שם אותו בצד, ושקע בחזרה בסוגיא מתוך שלוה אמיתית. תוכן המכתב, האיום הברור על חייו, הסכנה המרחפת מהמחלה הקשה - כל אלו בטלו כרוח נושבת, הן הוא עוסק בחיים עצמם, בלימוד התורה, וממנה הוא נוטל את חייו ואת חיותו!

הסיפור המופלא המובא בספר 'זכרונם לברכה' מפי חתנו, שעמד נפעם לנוכח המתחולל מול עיניו. איך יכול בן אנוש להגיע לדרגה שמכתב הנושא איום על חייו לא מטריד את מנוחתו? איך יכול יהודי להניח בצד מכתב ובו מסקנה כזו של רופא - ולשקוע בתוך הסוגיא בצלילה שליווה?!

אין זאת אלא, שכאשר יהודי מתחבר באמת לתורה, כאשר הוא חש כי היא הטעם בחייו והיא מושג לבו, דבר לא יכול לנצח את טעמה המתוק של התורה שכובש את לבו, דבר לא יכול להכריע את נופת הצופים שבתורה. טעמה כה ערב, ומחבר, ומאיר, ומשמח, ונפלא - עד שהוא מנצח כל מכתב, דחוף, קשה וכאוב ככל שיהיה, כי התורה מעוררת בו התרגשות גדולה עוד יותר!

הבה נראה לנגד עינינו את דמותו של רבי ברוך, שבחסדי שמים, בסופו של דבר שרד את המחלה וניצח אותה, והוסיף לחיות חיים ארוכים לאחריה, אבל ברגע האמת בו הגיע המכתב לא נע לבו ולא זע, כי החיבור שלו לתורה מהודק יותר, קרוב יותר, מרומם יותר ועוצמתי הרבה יותר. הבה נתחבר גם אנו לתורה בכל כוחנו, נתמסר להבנתה ולהתמדה בה, ונזכה שהתורה תמלא את חייו ותכבוש אותנו בקסם המופלא שאין דומה לו, בקסם של מתיקות התורה!

ולא היו ימים מאושרים לרבי מרדכי מיודענו, כמו הימים האלה בהם גילה שעם כל ספר נוסף שפתח וקרא בו - נפתחו בפניו עוד מעיינות הבנה, והוא חש כי הוא מבין יותר ויותר. בכל יום מחדש יצא בריקוד עליו, לנוכח העובדה שהצליח להבין עוד שורה, עוד מהלך, עוד קושיא ועוד תירוץ הפכו לבהירים ומאירים. הוא חש מאושר מאי פעם - הנה, הוא זוכה ללימוד תורה, להבין אותה, ואפילו לזכור אותה! וסיפורו זה, אותו הוא כותב, כאמור, בהקדמה לספרו, מחדד לנגד עינינו עד כמה התורה קרובה בעצם לכל יהודי, כל אחד יכול למצוא בה את מקומו. נדרשות רק הבנה מחודדת והחלטה ברורה, שהתורה היא החיים ולא ניתן לוותר עליה, וגם אם קשה להבין או להתמיד, וגם אם צפות ועולות דאגות רבות, וגם אם חווים אינסוף קשיים - עדיין יהודי מתמסר בכל מאודו ללימוד התורה, ואז בוא יבוא היום והוא יגלה את האור שבתורה, והיא תמלא אותו בשמחה ובסיפוק!

ילד, בחור, יהודי יקר! לא תמיד קל להתחבר לתורה, לפעמים יש קשיי הבנה, קשיי ריכוז, קשיי התמדה, קשיים במציאת חברות או שיעור, קשיים אישיים ואחרים. אך ככל שברורה העובדה שהתורה היא חייו, שהיא סם החיים שלנו ולא נוכל לוותר על החיבור עימה - כך נהיה מוכנים להשקיע בלימוד התורה כל מאמץ ומסירות עילאית, ואז לא ירחק היום והתורה תאיר ותזרח, תמלא באושר ובסיפוק, תאפשר להישען על אוצרות האנרגיה הטמונים בה!

אין סגולה כתורה, אין עמליה כישראל! - מתוך רצון, תשוקה וחיבור של אמת, יכול כל יהודי להגיע לאושר אמיתי בתורה, לסיפוק רוחני נאצל, לשמחה של הבנה וקניין תורה. הבה נהדק את החיבור לתורה, נאמץ אותה בחום, ונזכה שהתורה תאיר את חייו, כי היא חייו ואורך ימינו!

התעלמות מוחלטת מבשורה קשה...

היה זה עוד יום שגרתי בביתו של הגאון רבי ברוך סורוצקין זצ"ל, שכיהן כראש ישיבת טלז בארה"ב, לצד בן דודו הגאון רבי מרדכי גיפטר זצ"ל. רבי ברוך ישב ועסק בתורה יחד עם חתנו - החברותא שלו, כשלתע דפק שליח על הדלת, ורבי ברוך קם ופתח לו. היה זה שליח הדואר, שנשא בחיקו מעטפה חתומה, ועליה כיתוב 'אקספרס' - כלומר, זהו דבר דואר דחוף.

רבי ברוך פתח את המעטפה, הביט בתוכנה לרגע, סגר אותה מיד, הניחה בקצה השולחן ושב ללימודו. תוך שניה צלל בחזרה אל תוך דברי התוספות, ובמשך שעה ארוכה דלה פנינים של חידושים והבנות מים התלמוד, בצוותא עם חתנו. הוא הקשה ותירץ ויישב וביאר והוכיח ודחה וחזר והביא ראיה, ושוב ניסה מהלך שונה כשהוא מתעמק בדברי הראשונים והאחרונים...

הכיתוב 'אקספרס' שנחתם על המכתב שהונח מבוייש בפינת השולחן, צד את עיניו של החתן. לרגע התפלא, אם אכן זה דבר דואר דחוף, מן הסתם הדבר היה מעיב על שלוות נפשו וריכוזו של רבי ברוך, ואולי אף דורש טיפול מיידי. אך בינתיים, הואיל ורבי ברוך עצמו שקוע כל כולו בסוגיא הנלמדת, גם מלב חתנו נשכה המכתב הדחוף...

שעה ארוכה עסקו השניים בצוותא בלימוד התורה, לא ביטלו

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-182918@gmail.com

"חשתי צביטה בליבי, למראה קבוצה לא מבוטלת של ילדים הרוכנים על הבחינה, כיצד זה שאני בגילם לא עשיתי צעד שכזה"

רשמים של בחור בן 15

אחרי עמל ויגיעה, אחרי לימוד וחזרה, זכיתי ב"ה להשתתף במבחן הראשון של 'דרשו' על המחזור הנוכחי של 'הדף היומלי'. רבבות אברכים ובחורים ואף ילדים!! הגיעו למוקד הבחינה שבו הייתי, להיבחן על שלושים הדף הראשונים של הש"ס.

במהלך המבחן, כאשר הצצתי ממקומי לראות מי הם הנבחנים השותפים למעמד זה, חשתי צביטה בליבי, למראה קבוצה לא מבוטלת של ילדים הרוכנים על הבחינה, כיצד זה שאני בגילם לא עשיתי צעד שכזה.

היה שם גם בחור שאני מכיר מהשכונה, ויודע אני עליו שהוא למד בחינוך המיוחד. חשבתי לעצמי, שאם הוא מסוגל, אני בוודאי אוכל להמשיך בעז"ה ולהיבחן גם במבחנים הבאים, ואולי אזכה אפילו להיבחן על הש"ס כולו בס"ד.

ביהמ"ד היה עמוס עד אפס מקום עוד מהדקות הראשונות של הבחינה, הס הושלך בקהל כאשר ה'מרא דאתרא' של האזור נכנס לביהמ"ד להשתתף בבחינה.

אחד ממכרי, בחור צעיר כבן 15, סח לי ברגש כי השתתפותו בבחינה זו כרוכה במסירות נפש!

מדוע? מתברר שבשבת זו יוצאת ישיבתו לשבת התאחדות בצפון הארץ, וההסעה יוצאת בשעה 10:30 בבוקר, בעוד רבע שעה הוא כבר אמור להיות שם במקום, ובכל זאת הוא לא וויתר על הבחינה, למרות הלחץ הגדול להספיק את ההסעה.

יצאתי מהמבחן כשכולי אפוף רגשות התלהבות והתחזקות. התלהבתי מהצימאון האדיר של אנשים רבים כל כך, שרוצים להיבחן ולדעת את הש"ס כולו, והתרגשתי מהעובדה שזכיתי גם אני להיות חלק מאותו קהל קדוש של יהודים, אברכים ובחורים, בעלי שאיפה חזקה כל כך ללמוד להצליח.

אני רוצה לנצל את ההזדמנות שניתנה כדי להודות לארגון 'דרשו' על הרבצת התורה האדירה הזאת, ולראש הארגון רבי דוד הופשטטר שליט"א, שכל גדולי הדור מרבים לשבח אותו על המפעל הגדול הזה, שזכיתי גם אני להיות ממנו באופן אישי, יחד עם כלל ישראל.

ולסיום אני רוצה לומר לכל בני גילי, וגם למבוגרים והצעירים ממני: אני מציע לכל מי שמהסס וחושש להיבחן ב'דרשו', בואו ותנסו פעם אחת. תחוו את המבחן מקרוב, תתרגשו ותתלהבו כמו שאני התרגשתי והתלהבתי, ובטוחני שכמוני גם אתם תקבלו על עצמכם בלי נדר, להשתדל להמשיך ולהיבחן ב'דרשו' עוד שנים רבות בעז"ה.

פנימייה בירושלים. לא היה אז טלפון בבית, ורק פעם בחודשיים הגעתי הביתה - לדוגמה, מר"ח חשוון עד שבת חנוכה. וכשהייתי צריך לחזור לאחרי השבת לשיבה בכיתי ולא הסכמתי לחזור מרוב געגועים, ואבא שלי זצ"ל, שליחה אותי, חיזקני בחום באומרו: "אם כה קשה לך, סימן שאתה גיבור. תתרגל עוד מעט ותראה שה' יהיה בעזרך...". וכך חזר הדבר שוב ושוב. ואני אומר גלויות: אני עברתי קשיים פי עשרה ממה שעובר על הצעירים בימינו שיש להם הכל בכל מכל, ואני אומר שאין צורך בדרשותיהם של אותם חכמים שמרבים לדבר על כך שהיום הדור חלש ומתקשה להתמודד. כי אם אומרים זאת מדוע שהבחורים יתמודדו, ואני תמה אם בגישה הזאת יצאו ת"ח אמתיים בדור הבא אם אדם אינו מוסר עצמו באמת ללימוד ויראת שמים יומם ולילה.

אם יש לו רשב"א מוקשה צריך שיסתובב עם הקושיא טרוף בדעתו ממנה ולא רגוע. בזמני היה זה מחזה מצוי, היכן רואים זאת היום?! הכל משום שהחליטו כי היום הדור חלש, למרות שאותו היצה"ר היה תמיד, והוא מוצא את הדרך להגיע בכל דור ומקום ללבות בני האדם, והמוטל עלינו הוא להתמודד ולנסות להתעלות.

לצערי, כיום חלק מהמחנכים אינם משקיעים במחונכים כמו שצריך, ולעתים אינם יכולים. אם יש ישיבות של מאות ואלפי בחורים, אין ניתן לומר שיש בראשן מי ששם 'לב' על כל אחד מהם. אפילו עין לא שמים כיום עליהם מה הוא לומד וכמה הוא מתקדם, ואם נופל מעט מי שומר עליו... בזמני, כשכ"ק אדמו"ר ה'נתיבות שלום', ששימש אז כראש הישיבה, ראה אותי פעם אחת בלי מצבר רוח, מיד פנה אלי ושאלני: "למה הפנים שלך אינן שמחות, כואב לך משהו?". ואם אמרתי לו בפשטות: "סתם אין לי מצבר רוח", הוא לא הסתפק בכך ואמר: "תעלה אלי לחדרי, אני רוצה לשוחח עמך". זוהי האמת, שכיום חסרים מחנכים מעין אלו שבאמת משקיעים במחונכים, והבחורים עומדים כל היום על לוח לבם.

דומני, שאם היו נותנים לכל תלמיד את הלב, כמלאך המכה על קדקודו ואומר לו גדל, המצב היה אחרת לגמרי למרות דורנו. לצערי, ההתייחסות הזאת שהכל תלוי בדור החלש זו בריחה מאחריות.

פעם סיפר לי הרב שלמה לורנץ זצ"ל, שאמר לו רשכבה"ג מרן רבנו הגרא"מ שך זצוק"ל מנהמת לבו: "אתה יודע שה'קצות החושן' אומר הרבה טוב ממני, אז מדוע שומעים ממני שיעורים ולא די שילמדו את ה'קצות החושן'?", וענה: "התירוץ הוא, שה'קצות החושן' כבר איננו, ואילו אני עודני חי בס"ד". זה מלמד אמת, שכל המסירה של התורה צריכה להיות בחיות וזה מה שמעביר - מסורת הלימוד מדורי דורות ואין בלתה.

עד היום, כשאני שח עם בוגרים מהישיבה לא שמעתי שאומרים כי זוכרים הם את התירוץ המיוחד שהיה על הרמב"ם או שיחה מיוחדת עם

לומר 'ותן במוחי ובראשי', שהרי מדובר בלימוד?! וכן מהו שאומרים "יפתח לבנו בתורתו", מדוע הלב קשור לתורה? והשיב, שכדי לקנות ולהקנות אמת בהבנת התורה צריך את הלב ולא רק המוח יכול לקבל זאת, ולכן מבקשים שיפתח לבנו בתורתו כי הלב הוא הפתח להבנת התורה שאינה עניין שכלי בלבד.

ואם שאלתם איך יעניק לבו לבחורים יותר חלשים? האמת, שצריך לדקדק בכל אחד במה הוא מיוחד ובזה לגדלו ולרוממו, כי לכל אחד ישנה מעלה שניתן לגדול עמה. כ"ק ה'נתיבות שלום' אמר לי פעם, ששאלוהו על בחור מסוים אם הוא הכי טוב בישיבה, וענה בחיוב. לאחר מכן אמר לי: "לא שיקרתי, כי יש דבר מסוים שבו הוא באמת הכי טוב בישיבה, ובזה אני מרוממו".

לדעתי, בני הישיבה החסידים שמורים מאוד, וזאת בעיקר משום שיש להם 'חיי חברה'. סיפר לי פעם כ"ק אדמו"ר ה'נתיבות שלום', שלפני יותר מיובל שנים היה אברך שהיה לו ניסיון אם לקרוא עיתון חילוני של פעם שהיה שונה בתכלית מהיום... שאלו הרבי: "ואיך עמדת בניסיון?", והשיב בכנות: "יש לנו שיעור בליל שיש יחד עם בני החבורה בלימוד 'אור החיים' הק', אם אקרא את העיתון לא יהיה לי פרצוף להגיע לשיעור ב'אור החיים' הק' עם החברים, ואם לא אבוא כולם ידאגו וישאלו עלי, ומה אענה להם? ולכן העדפתי שלא לקרוא!".

מכך למדנו שהחברה יחדיו, שבאה לביטוי בכינוסים, שבתות והתוועדויות, מביאה את הבחור שלא לוותר על מעמדו הרוחני. וכ"ק אדמו"ר ה'נתיבות שלום' הטעים זאת על מה שאומרים אנו שלוש פעמים ביום בתפילה "ברכנו אבינו כולנו כאחד", שאימתי הקב"ה נקרא אצלנו בבחינת 'אבא' רק כשכולנו יחד כאחד. זו תפקיד המחנך, לחוש כאב לתלמידו שהוא בבחינת בן! ולכן, אצלנו החסידים משקיעים הרבה בהווי החברה בכינוסים והתוועדויות, וזוהי שמירה שאין כדוגמתה בחלק של הסור מרע.

מו"ר כ"ק אדמו"ר ה'נתיבות שלום' אמר לי משפט מכונן שהוא יסוד החינוך בדורנו: ש"בכל הקשור ב'סור מרע' - תעבוד על מה שהכי קשה לך, ובכל מה שקשור ל'עשה טוב' - תבחר את מה שהכי קל לך. ואם אתה רואה ס"ד בדברימה, תתקדם עם הדבר וזה יסייע בעדך בדרכך העולה בית ה'".

ברשותכם אולי אחרוג ממנהגי ואומר דברים מחודדים, אבל לדעתי זו האמת. כיום, כשהתפתח דור הפסיכולוגיה וכדומה, בעיניי זהו חטא שאין כמוהו כשמפנימים בצעירים כיום שהם בדור חלש מאוד וההתמודדות קשה; הם נוטלים זאת בשמחה, ותולים את כל כישלונותיהם וחטאי יצרם בכך. זהו חטא בעבודת החינוך!

אספר על עצמי: אני כילד בן 11 סיימתי את מסגרת הלימוד בקוממיות. לא היה לי היכן ללמוד והוריי שלחו אותי לישיבה עם

מזמן פלוני, אלא אודות החיות שבה חשו בשבתם בישיבה מפי מלמדיהם, זה נותר ומקרין לדורות ממש.

לא לחינם כשפתחתי את הישיבה אמר לי כ"ק אדמו"ר ה'נתיבות שלום': "אל תיקח יותר ממאה תלמידים, כי ראש הישיבה לא מסוגל לאהוב מהלב באמת את התלמידים כשיש יותר מכך, ולאחר מכן נהפך ל'בית מדרש' ואז לא מצליחים לחנכם כראוי". ביקשתי ממנו שאני רוצה לקבל ממנו סמיכה לכך בפתיחת הישיבה, ואמרת בבירור, שאם לפסוק בדיני יו"ד ואו"ח צריך סמיכה מרב, אז לפסוק בדיני נפשות על אחת כמה וכמה שצריך זאת.

הוא אכן היה אמן החינוך שהצליח לשנות בני אדם בחינוכו, וכ"ק האדמו"ר שליט"א אומר כל העת: "אבא יכול היה בחינוכו לשנות בני אדם ממש, אני לא יכול לעשות זאת כמותו".

מהיכן באמת ינק משנת חינוכו שנודעה לרבים?

רבו היה כ"ק אדמו"ר ה'בית אברהם' מסלונים ז"ע, שנפטר בשנת

תרצ"ג, וה'נתיבות שלום' ישן אצלו ואף כתב את כל שיחותיו. לצדו היה גם המשגיח רבי שמחה מידנער זצוק"ל בישיבה, ואמרו עליו שהוא היה בדרגה קרובה ל'בית אברהם', ומהם הוא קיבל הכל, שכן כל מי שקורא בספרו של ה'בית אברהם' מעיד שנוסף ממנו חינוך ויראת שמים.

גם בישיבת סלונים 'תורת חסד' בברנוביץ' ראש הישיבה היה מבני ליטא, גיסו של מרנא הגאון הגדול רבי אלחנן וסרמן זצוק"ל, הי"ד, הגר"י הירשוביץ. וסיפר לי פעם כ"ק אדמו"ר ה'נתיבות שלום', שפעם הוא דפק בדלת חדרו באמצע הלילה ואמר נרגשות: "שלום נח, יש לי פשט ברשב"א...". זה החינוך שהוא ינק בישיבתו.

וזו הסיבה שבסלונים שיטת הלימוד עמוקה כבישיבות ליטא, וכשהגעתי ללימוד אחר נישואי בכלל חזו"א לא האמינו חברי שלא למדתי בישיבת פוניבז', כי הלימוד אצלנו היה קרוב מאוד ללימוד הליטאי בצורה ובסגנון.

(הרב מ. ברמן, 'יתד נאמן' - פסח תשע"ח)

המשך מעמוד 3 | הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א

אלא לפניו בין שאר האנשים, כדי שיוכל להביט כל הזמן בפניו בהכנעה גדולה. היה זה מחזה הוד לראות איך שהוא שותה בצמא כל מילה ומילה שיוצאת מפי אביו בהכנעה ובביטול, ולא הסיר את עיניו ממנו אפילו לרגע. ואף לימים כשכבר היה ראש ישיבת סאטמאר, והיה גברא רבא וגם סבא, המשיך לנהוג כן, עד הסתלקותו של אביו זצ"ל, ולא ויתר כלום על מצוות כיבוד אב באופן נפלא כל השנים - כולן שוות לטובה.

וכשכבר אחז בפסוק האחרון של הפרשה נכנס אביו

הרה"ק ה'דמשק אליעזר' מוויז'ניץ ז"ע ישב פעם בערב שבת ועבר על הסדרה שניים מקרא ואחד תרגום, וכשכבר אחז בפסוק האחרון של הפרשה נכנס אביו הרה"ק ה'אהבת ישראל' מוויז'ניץ ז"ע ושאל אותו משהו. השיב לו ה'דמשק אליעזר' מיד ואח"כ התחיל שוב לעבור על הסדרה מההתחלה, כי הקפיד שלא להפסיק באמצע שעובר על הסדרה שמו"ת.

החסידים שהיו שם התפלאו מאוד ושאלוהו למה הוצרך להפסיק ולהתחיל הכל שוב, וכי לא היה שייך שאביו ימתין חצי דקה עד שיגמור? השיב להם ה'דמשק אליעזר': "אם אבי צריך להמתין עבורי אפילו חצי דקה, מה שווה כל ה'שניים מקרא".

(מתוך 'נועם שיח' - מכון אפריון לשלמה)

ואמרת גם את דעת; אבל כשדוברתם מאחורי גבי הבנתי שזה לא שייך אלי, ופשוט לא שמעתי מה שאתם מדברים...". ה'בית ישראל', שתמיד היה 'א' שארפער' (חריף), הגיב על זה: "סלונמער רבי, איר האט מיר צינימען אויף פיצלעך..."

היה זה מחזה הוד לראות איך שהוא שותה בצמא

כשהייתי צעיר לימים הייתי בן בית אצל מו"ר הגה"צ רבי יהודה הלוי טירנויער זצ"ל, אב"ד 'שומרי שבת', ושם היה לי דוגמה מופלאה מהו 'כיבוד אב' - ה"ה בנו הצעיר יד"נ הגאון רבי יצחק אייזיק הלוי טירנויער שליט"א, ממלא מקום אביו כרב ואב"ד 'שומרי שבת', והיה זה מחזה נשגב מאוד לראות איך שהוא כיבד את אביו הגה"צ זצ"ל. במשך כל השנים ליווה את אביו שרק הלך, ואחר כל תפילה או שיעור שמסר הגה"צ זצ"ל הוא ליווה את אביו לביתו, ואף שבדרכם בחזרה עברו דרך ביתו של רבי יצחק מכל מקום אף פעם לא נכנס לביתו אלא המשיך ללוות את אביו על אף שהיה לו כמה מלווים ואני בתוכם. ולא די שליווה את אביו עד לביתו, אלא היה תמיד נכנס עמו לתוך ביתו ומסדר מה שצריך. וכשליווה את אביו לאיזו שמחה לא עזב את אביו כל הזמן, רק כל כמה דקות ניגש לאביו ושאלו אם הוא צריך משהו. ובעת שערך אביו הגה"צ זצ"ל סעודת רעווא דרעוויין לא ישב לצדו

"ואכן לא ארכו הימים, וכפי שסיפרתי לכן, בתי השנייה חזרה בתשובה שלמה ונישאה לאיש מיוחד חכם ונאה, בעל תשובה כמוה, והקימו יחדיו בית נאמן בישראל, בית שכולו אורה, קדושה ושמחה, אשר למראהו לא יכולתי להישאר באדישותי מרחוק. תיכף הלכתי אף אני בעקבות בתי וחזרתי בתשובה שלמה, לאורך ימים ושנים טובות!", סיימה האחות את סיפורה המופלא!

(מתוך הספר 'טיב המעשיות')

מלך העולם, והתפללתי לפניו את אותו הדף בלבד!
"בין התחינות שקיבלתי בצילום אותו דף הייתה גם תפילה להצלחת הילדים, כך הבנתי מתוך המילים: 'ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי צאצאינו, כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה!' - כיום יודעת אני שזהו קטע מתוך 'ברכות התורה' הנאמרת בכל בוקר - בשעתו כבר הרגשתי שתפילותיי קולחות ובוקעות מלבי היישר אל אבי שבשמים, ונפשי כמו חשה והרגישה שבבוא היום ישוב אחד מילדיי בתשובה שלמה, להיות מיודעי שמו יתברך!

שלא יארע לנו כל נזק".
ואכן, נס ופלא קרה עמהם. תקרת בית הכנסת קרסה מלבד המקום בו עמד עם עדת חסידיו, והמקום מעליהם נותר בשלמותו. לאחר שנים רבות, כששוקם בית הכנסת ונבנה מחדש, בנו רק חצי מתקרת בית הכנסת והשאירו את חציה הישן כמות שהיא לאות וזכר לנס האדיר שאירע שם. ואכן, בשנים מאוחרות יותר הוחלט מטעמי בטיחות לבנות את כל התקרה מחדש, והשאירו במקום מצבה המעידה על הנס המחריד.

אף מעוצם מעשה נס זה נראה בבירור הגבול ששם הקב"ה למזיקים. בשעה שכל העיר נהרסה ואף תקרת אותו בית כנסת חרבה, בזכות תפילת אותו צדיק רק חציה חרבה ואילו חציה נשארה עומדת על תלה ללא פגע.

(שואלין ודורשין' - פרשת בא-בשלח)

ללכת עוד ועוד, כמאמין העושה את רצון ה' בתמימות, עד שכבר לא יכול היה להמשיך כי באו מים עד נפש, ואז ה' בקע לו את הים. אל לו לאדם להירתע מן הקשיים. עשה רצון ה' והאל-ל המושיע יסייע בעדך.

רעידת אדמה אצל ה'בת עין'

בשנת תקצ"ז אירעה בצפת רעידת אדמה עזה אשר הרסה את רוב בתי העיר, והרגה רבים וטובים מבניה.
באותה שעה בשבת קודש היה האדמו"ר רבי אברהם דב אבריטשער, מחבר הספר הק' 'בת עין', בעת התפילה עם קהל חסידיו. כשהרגישו שהאדמה רועדת תחתם החלו לנוס בבהלה אל מחוץ לבית הכנסת. מיד עצר הרבי בעדם ואמר להם: "התכנסו ועימדו סביבי, אתפלל

המיוחדת, ששילבה מציגים חיים על הבמה, הביאה באופן נוגע ללב את סיפורם המיוחד של אב ובנו שהיו בכינוס הגדול בווינה בשנת תרפ"ג, וסיירה בין תחנות שונות בדברי ימיה של יהדות אירופה ערב חורבנה הגדול, והמחישה את חשיבות דף הגמרא להמשך שלשלת הדורות.

באולם אנג"י פאק הסמוך, המכיל עוד אלפי מקומות נערך מעמד מקביל שבו הופיעו הבעלי מנגנים ר' לוי פלקוביץ ור' מוטי אילוביץ, יחד עם תזמורתו של ר' שיע ברקו, כאשר לאורך הערב הועברו לאולם הסמוך חלקים נבחרים מהאולם המרכזי.

גם באולם זה השמחה הרקיעה שחקים, והציבור התפזר לביתו בקורת רוח מרובה מהמעמד האדיר לכבודה של התורה ולומדיה, כאשר המשתתפים הרבים קיבלו על עצמם להתחזק בסדרי הלימוד של 'דרשו' שלפי דבריהם של מרנן ורבנן גדולי ישראל שליט"א וצוק"ל שהשתתפו במעמדי דרשו לאורך 25 השנים האחרונות, אין טוב מהם כדי לקנות ידיעות בש"ס ולהפוך בע"ה ל'דרשו איד', זכות ומעלה עצומה שאין לה שיעור.

נגנים, כאשר על ההפקה המוזיקאלית הופקד שלום וגשל ועל הפקת המעמד ארי פרנקל.

במהלך המעמד שקבע שיאים חדשים בכל הקשור להשקעה במעמדי סיום הש"ס מאז ומעולם, הושרו לכבודה של תורה הלחנים החדשים והמרגשים של דרשו שהולחנו במיוחד לשרשרת סיומי הש"ס.

במהלך המעמד היוצר והמלחין ר' מונה רוזנבלום הציג יצירת מופת "בְּהִתְאַסֵּף רְאִשֵּׁי עַם" שנכתבה במיוחד למעמד, ובוצעה ע"י ר' מוטי שטיינמן ור' זאנוויל וינברגר. במהלך המעמד בוצעו שירים נוספים ע"י הבעלי מנגנים ר' ישראל אדלר, ר' אייזיק האניג, ר' זאנוויל וינברגר ור' אהרלה סמט וילדי הפלא דודי הרשקופ ומוטי זילברברגר, תחת ניצוחם של מושי רוט, רובי בנט ומשה לאופר.

במהלך המעמד הוקרנה גם מצגת מיוחדת ומרגשת "הַנְּהַי יָמֵי בְּאֵיִם" שהוכנה ע"י ר' מרדכי צין ור' יוסף פולק שהתפרשה לאורך כ-30 דקות ונעה בין שתי מלחמות העולם, כשהיא מתארת את המכה הגדולה שניחתה על יהדות אירופה המעטירה. המצגת

בבבלי הם יודעים הכל אבל בירושלמי כבר תפסתי אותם כמה פעמים שאינם יודעים...".

סיפורים רבים סופרו על גדלותו ועל בקיאותו העצומה בתורה של הגאון רבי חיים קרייזווירט זצוק"ל, גאב"ד אנטוורפן ואחד מעמודי עולם התורה. גיסי יבלחט"א הגר"ח קנייבסקי שליט"א, סיפר לי, שבשעה שהגאון דרש ברבים היה מרטיב מדי פעם את אצבעו בלחלוחית פיו, ועשה עצמו כהופך את הדף.

וכאשר שאלוהו על הנהגתו זו, התברר שהגאון האדיר ההוא - שזכר את כל התורה בעל פה - כשהיה מצטט בעל פה גמרא פלונית ממקום אחר היה זוכר את מיקומה של הסוגיה בעמוד, וכשהיה צריך במהלך הציטוט בעל פה להפוך את הדף, הרי שבתנועה אינסטינקטיבית עשה עצמו כהופך את הדף ועובר לדף הבא...

בכמה מקומות מדגישים לנו חז"ל, שגם במילי דעלמא של צדיק טמונה חכמה רבה. הבה נאזין לסיפור שילמדנו על חכמת לבם של גדולי ישראל, חכמה שבאה לידי ביטוי גם בדברים שיצאו מפייהם, ובמקרה זה מקולמוסם:

יהודי תלמיד חכם היה בתל אביב של פעם ושמו הרב זאב רבינר. תלמיד חכם זה זכה ליצוק מים על ידיו של רבי מאיר שמחה מדווינסק זצוק"ל, בעל ה'אור שמח', ולאחר שעלה הרב רבינר ארצה התכתב עמו בדברי תורה.

בלכתו פעם ברחובות תל אביב פגש הרב רבינר את הגאון רבי אפרים בורודיאנסקי זצ"ל, וסיפר לו על מכתב מר' מאיר שמחה שהתקבל בביתו זה עתה, "ובסופו יש שתי תיבות שאין אני מצליח להבינן"...

ביקש הגר"א בורודיאנסקי לראות את המכתב, וגם הוא התפלא

מאוד על סגנון החתימה של ה'אור שמח': "החותם כשמואל וקרנבן, מאיר שמחה מדווינסק"...

במשך שעה ארוכה הוגיע הרב בורודיאנסקי את מוחו בפתרון החידה עד שהעלה לה ארוכה. וכך הסביר להרב רבינר: "בכל הש"ס מצאנו רק מחלוקת אחת בין שמואל לרבנן, והיא במסכת ברכות (דף יא): ונחלקו שם שמואל ורבנן בשאלה האם אומרים 'אהבת עולם' או 'אהבה רבה'.

"זו הייתה כוונתו של ר' מאיר שמחה", סיים הגר"א בורודיאנסקי, "הוא רצה להביע בסיום מכתבו את האהבה הגדולה שהוא רוחש לך, ולכן במקום לכתוב זאת במפורש רמז את תחושתו במילים 'החותם כשמואל וקרנבן'... ועכשיו תדע שה'אור שמח' אהבך באהבת עולם ובאהבה רבה..."

פעם הגעתי לביתו של מרן הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל בשכונת שערי חסד בירושלים כדי לשוחח עמו בדבר הלכה. לפתע, באמצע השיחה, הביט ר' שלמה זלמן בשעונו ואמר: "הגיע זמן תפילה".

אחד מבני הבית התפלא על כך, כי עד לתחילת התפילה בבית הכנסת הגר"א בשערי חסד היה עוד כרבע שעה, והדרך מביתו של הגרש"ז עד לבית הכנסת לא אורכת יותר משתי דקות.

הגרש"ז ראה את תמיהתו ואמר: "אם הייתה לנו עכשיו פגישה עם נשיא ארצות הברית, הלוא בוודאי שלא היינו יוצאים ברגע האחרון, והיינו עושים את כל ההכנות הדרושות כדי שלא תהיה כל תקלה וכל מניעה מצדנו להגיע בזמן. על אחת כמה וכמה כשמדובר בפגישה שיש לנו עוד מעט עם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא..."

המשגיח של ישיבת כפר חסידים, הגה"צ רבי דב יפה, סיפר, שבחור בישיבה חשובה בירושלים סיפר לו, שאיחר פעם בעשר דקות לאחד מסדרי הלימוד בישיבה. לשאלת המשגיח שביקש לדעת את סיבת האיחור, השיב לו "אינני יקה"...

החזיר לו המשגיח: "אם אינך יקה, תגיע עשר דקות לפני הזמן"...

(מתוך הגדה של פסח - חישוקי חמד')

פעם בא לישיבת טלז בליטא עשיר גדול שחיפש שידוך הגון לבתו המהוללה. ניגש העשיר לראש הישיבה הגרא"י בלון בבקשה שיעזור לו למצוא את הבחור הכי טוב בישיבה. אמר לו ראש הישיבה שיבוא עמו להיכל ביהמ"ד ושם יחפשו יחד בחור שיתאים לו.

נכנסו שניהם לבית המדרש וראה העשיר בחור אחד שמפלפל בלימוד עם שאר הבחורים בהתלהבות גדולה כדרך מלחמתה של תורה, ושאלו אודות בחור זה, וענה לו ראש הישיבה: "הלוא הוא הבן יחיד שלי!" סבר העשיר שכוונת ראש הישיבה שהוא רוצה בשביל בנו יחידו בת מאחת המשפחות המיוחסות בישראל ולכן אין זה מתאים לבתו של העשיר.

כעבור מספר דקות ראה הנגיד בחור נוסף שהיה כל כולו שקוע בלימוד ולמד בהתמדה נפלאה וניכר היה עליו שכל עולמו הוא רק

דף הגמרא שלפניו, ושוב שאל העשיר את ראש הישיבה מה הוא אומר אודות בחור זה, ושוב ענה לו ראש הישיבה "הלוא הוא הבן יחיד שלי!" בתמיהה רבה שאל העשיר את ראש הישיבה: "וכי שני הבחורים הללו בניך הם ושניהם יחידים הם?", ענה לו ראש הישיבה: "יש לי בישיבה מאתיים וחמישים בנים ולכל אחד ואחד מהם היחס שלי הוא כמו שמתייחס אבא לבן יחיד" (ספר 'אהל משה' בשם הגר"מ גיפטר זצוק"ל).

כך ראו גדולי הדורות את תלמידיהם, כל אחד כבן יחיד ממש, ומזה צמחו דורות של גדולים וצדיקים שהאירו את שמי עם ישראל.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב בנימין גולד, כתבו לי: bdirshu@neto.net.il

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ האם אורח צריך לקנות את המצה מבעל הבית לפני אכילתה בליל הסדר?
- ◆ מהו המקום הראוי לאחסון 'מים שלנו'?
- ◆ האם מותר לאכול בפסח מצה שנילושה במים פושרים?

קניית המצה לליל הסדר

- את מצנת אכילת מצה בליל הסדר, צריך אדם לקיים במצה השייכת לו. ויש אומרים שכך הדין גם במצנת אכילת מרור. ויש אומרים שלכן ראוי לאורח לקנות את המצה והמרור מבעל הבית, בטרם יקיים בהם מצוות אלו, אך רבים חולקים על כך.
- אדם שקנה מצות לליל הסדר, בקנין 'הגבהה', וטרם שילם עבורן; ובשעת המכירה גילה המוכר את דעתו שהוא זקוק לכסף בדחיפות, ואין באפשרותו למכור בהקפה, והקונה דוחה שוב ושוב - הקנין אינו חל, והמצות אינן שייכות לקונה, ואינו יכול לקיים בהן את מצנת אכילת מצה.

דגן 'חלוט' בפסח

- דגן המוכנס למים רותחים מתבשל לאלתר בטרם יספיק להחמיץ מחמת המגע במים, וממילא אינו מחמיץ לאחר מכן. פעולה זו מְכַוֶּנֶה 'חליטה'. אולם, כבר בזמן הגאונים הנהיגו חכמי ישראל בכל מקום איסור גמור לסמוך על החליטה, ודנו את הדגן ה'חלוט' כחמיץ גמור; ועם זאת, אינו אוסר את תערובתו בפסח ב'משהו' אלא באכילה, ולא בהנאה, וכל שכן שמותר להשהות את התערובת בבית.
- ישראל שכפוהו גויים לבשל בביתו דגן בפסח, ואינו יכול להיפטר תמורת תשלום - יכניס את הדגן למים רותחים, כיון שלפי עיקר הדין - באופן זה הופך הדגן ל'חלוט', ואינו מחמיץ, כאמור לעיל.

מהלכות 'מים שלנו'

- חכמינו ז"ל תיקנו שלא ללוש מצות כי אם ב'מים שלנו', דהיינו שעברה עליהם לינת לילה בתוך כלי לאחר שאיבתם.

לדעת השולחן ערוך, זמן שאיבת 'מים שלנו' הוא מתחילת היום עד סוף 'בין השמשות', דהיינו לפני צאת הכוכבים; ולדעת הרמ"א, הזמן העיקרי הוא 'בין השמשות', אלא שקשה לדייק בכך, ולכן ניתן לשאוב גם בדקות שלפני תחילת בין השמשות.

• כאשר מזג האוויר חם, יש לאחסן את ה'מים שלנו' במרתף שמתחת לפני האדמה, וכאשר מזג האוויר קר, יש להניחם מחוץ לבית למשך הלילה, ולהכניסם הביתה לפני זריחת השמש.

• את ה'מים שלנו' לאפיית המצות, עדיף לשאוב מנהרות מאשר לשאוב מבארות, משום שבימי ניסן - בדרך כלל - מי הבארות חמים יותר ממי הנהרות.

• מי ברז שבזמננו - יש שאוסרים ללוש בהם את המצות, כיון שבתהליך הסינון והשמדת החיידקים נמהלים בהם חומרים שונים העלולים למהר את 'חימוץ' העיסה; ויש מתירים.

• מצה שנילושה ב'מים שלא לנו' - אסורות באכילה, ויש מתירים. ולדעת הרמ"א, אם הלישה נעשתה בשגגה, המצה מותרת; ויתכן שכך הדין גם לדעת השולחן ערוך. ובכל מקרה, את מצנת אכילת מצה בליל הסדר יש לקיים רק במצה שנילושה במים שלנו.

• אסור ללוש את הבצק למצות במים חמים או פושרים, בין אם חוממו באמצעות אש, ובין התחממו באמצעות השמש, משום שהחום מְחַיֵּשׂ את החמצת הבצק, ובדיעבד, המצה אסורה באכילה בפסח; אולם, יש המתירים לאוכלה כאשר כאשר הלישה נעשתה בשגגה. ובשעת הדחק ניתן להקל.

• מנהג ישראל מימי קדם, לשפוך את כל המים הנמצאים בְּכֵלִים הנמצאים ב'שכונת המת', דהיינו, הבית שבו מת, והבתים הסמוכים לו מכל עבריו.